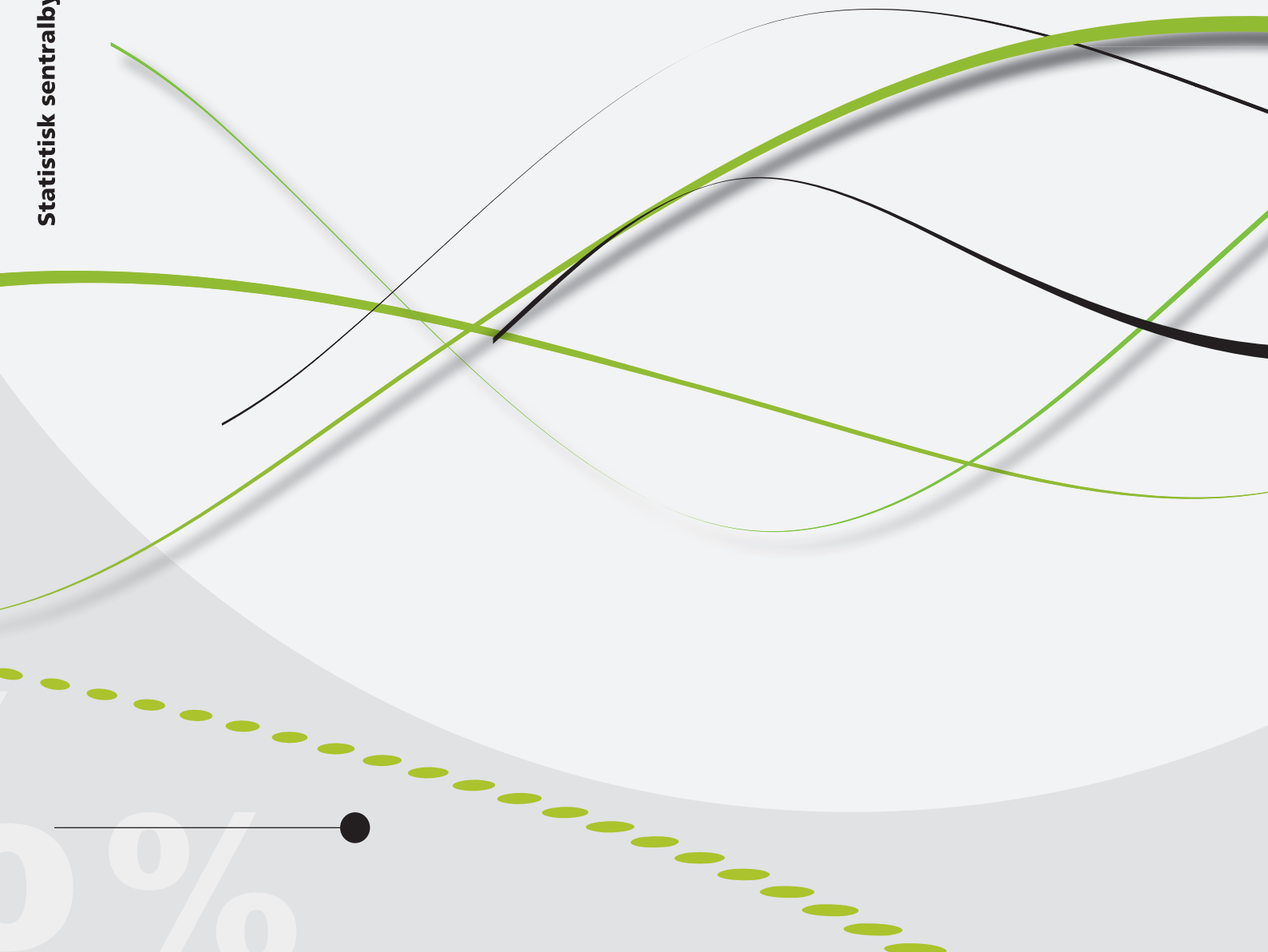

Eiliv Mørk

Kommunale helse- og omsorgstjenester 2014

Statistikk om tjenester og tjenestemottakere

Eiliv Mørk

Kommunale helse- og omsorgstjenester 2014

Statistikk om tjenester og tjenestemottakere

Rapporter I denne serien publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

	Standardtegn i tabeller	Symbol
© Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke forekomme	.
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Oppgave mangler	..
Publisert oktober 2015	Oppgave mangler foreløpig	...
	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
ISBN 978-82-537-9224-8 (trykt)	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
ISBN 978-82-537-9225-5 (elektronisk)	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
ISSN 0806-2056	Foreløpig tall	*
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Forord

Denne rapporten presenterer resultater fra IPLOS-registeret (Individbasert Pleie- og omsorgsstatistikk) i 2014. For å verne personenes identitet er identifikasjonen erstattet med en registerspesifikk identitet: pseudonym. Denne identiteten er unik for registeret. IPLOS er et pseudonymt individbasert register over mottakere og søkere av helse- og omsorgstjenester i kommunene. IPLOS-registeret har siden 2007 vært hovedkilde for statistikk over mottakere av helse- og omsorgstjenester.

Rapporten har som formål å utnytte informasjonen som ligger i IPLOS-registeret ved å vise mer detaljert statistikk over mottakere av helse- og omsorgstjenestene enn det som presenteres på SSBs nettsider (<http://www.ssb.no/pleie/>). Rapporten gir et bilde av bruken av mottakere av helse- og omsorgstjenestene i landet.

Tall fra IPLOS-registeret ble første gang benyttet i offisiell statistikk ved publisering av statistikk over helse- og omsorgstjenestene for 2007. Overgang til individbaserte opplysninger innebærer et brudd med tidligere års innsamlinger av data om helse- og omsorgstjenestene, og er dermed ikke direkte sammenliknbare med statistikker fra årene før 2007.

Helsedirektoratet er databehandlingsansvarlig for IPLOS-registeret, og finansierer utvikling og drift av registeret. IPLOS-registeret er hjemlet i Helseregisterloven med egen forskrift. I tråd med endringene i Helse- og omsorgstjenesteloven og IPLOS forskriften er begrepet «pleie- og omsorgstjenester» erstattet med «helse- og omsorgstjenester». SSB er databehandler for registeret.

Tabeller er produsert av Svetlana Beyrer, Fatima Valdes Haugstveit, Brith Sundby og Eiliv Mørk. Berit Otnes har bidratt med grunntekst. Helene Tsoikas har bidratt med tabellredigering og laget figurer.

Arbeidet er finansiert av Helsedirektoratet.

Statistisk sentralbyrå, 30. september 2015.

Christine Meyer

Sammendrag

Denne rapporten presenterer tall fra IPLOS-registeret for perioden 2007-2014. Siden 2007 har antall mottakere av helse- og omsorgstjenester økt med om lag 11 prosent. I 2014 var det 341 330 unike mottakere av helse- og omsorgstjenester, eller 6,6 prosent av hele befolkningen i Norge. I 2007 var det til sammenligning 305 684 mottakere av slike tjenester gjennom året, eller 6,5 prosent av hele den norske befolkningen.

Det var 60 prosent kvinner blant mottakerne i 2014, omtrent som i de to foregående årene, men en nedgang siden 2007. Andelen menn som mottar tjenester er økende, noe som først og fremst skyldes at levealderen for menn øker. Det er særlig blant dem over 80 år at det er et stort flertall av kvinner. I aldersgruppene fra 18 til 66 år er det nesten like mange menn som kvinner, og blant unge under 18 år er det flere gutter enn jenter blant mottakerne.

Nær fire av ti mottakere av omsorgstjenester er under pensjonsalderen (38 prosent), og denne andelen har økt med 6 prosentpoeng siden 2007. I 2014 var videre en av fire mottakere under 50 år (24 prosent) og en av tjue (5 prosent) under 18 år. I tillegg til mottakere som hadde plass i institusjon, mottok helsetjenester i hjemmet (tidligere hjemmesykepleie) eller praktisk bistand (tidligere hjemmehjelp), er også mottakere som kun mottok tiltak som trygghetsalarm, omsorgslønn, avlastning, støttekontakt eller dagsenter inkludert i disse tallene. I aldersgruppen 67-79 år er det 12,6 prosent som har fått helse- og omsorgstjenester. Antallet brukere og andelen som mottar omsorgstjenester øker med alderen. I aldersgruppen 80-89 år er over halvparten brukere av slike tjenester, mens det blant de i aldersgruppen 90 år og eldre er over 90 prosent som mottar en eller flere tjenester.

Svært mange tjenestemottakere mottar mer enn en tjeneste i løpet av året. Det kan være flere forskjellige tjenester som mottas samtidig. Det kan også være tjenester som har vært mottatt flere ganger, men med opphold imellom innenfor året. I tillegg forekommer det kombinasjoner av slike tilfeller. I alt har tjenestemottakerne mottatt 771 373 vedtatte tjenester i løpet av 2014. Brorparten av tjenestene mottas av de over 67 år.

Nær to av ti tjenestemottakere (19 prosent) bor i en institusjon eller en bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet. En av ti bor i en bolig som kommunen stiller til disposisjon, og noen av disse boligene har fast personell deler av døgnet. De aller fleste mottakere av helse- og omsorgstjenester, sju av ti, bor imidlertid i en vanlig bolig. Hver fjerde mottaker med omfattende bistandsbehov bor i en vanlig bolig. Blant tjenestemottakere med langtidsopphold i institusjon er bare 1 prosent yngre enn 50 år, mens 76 prosent er 80 år eller eldre.

Mottakere over 90 år har klart størst bistandsbehov, i det 34 prosent av dem har omfattende bistandsbehov. Mottakere 0-17 år har nest høyest andel med omfattende bistandsbehov, på 28 prosent. Ellers varierer andelen som har omfattende bistandsbehov fra 17 til 23 prosent i de andre aldersgruppene.

Andelen som har omfattende bistandsbehov er klart større blant yngre mottakere av hjemmetjenester enn blant eldre. Det har sammenheng med at eldre med omfattende bistandsbehov ofte får langtidsopphold i institusjon. Samtidig er det et mål å unngå langtidsplass i institusjon for yngre mottakere, og spesielt gjelder dette dem som er under 50 år. Ved utgangen av 2014 var det 46 prosent av alle tjenestemottakere som mottok en eller annen form for ubetalt privat hjelp.

Sammensetningen av tjenestetilbudet endret seg lite i perioden 2009 til 2014. Det kan se ut til at den langsiktige tendensen til at relativt flere får hjemmesykepleie og færre får bare praktisk bistand fortsetter. Men endringene fra ett år til et annet er små, og hovedinntrykket er stabilitet.

Abstract

This report describes the nursing and care services provided between 2007 and 2014. The number of people receiving nursing and care services increased by about 11 per cent during this period. This is mainly due to the population growth. In 2014, there was 341 330 unique recipients of nursing and care services, or 6.6 percent of the entire population of Norway. By comparison in 2007 there was 305 684 recipients throughout the year, or 6.5 percent.

Two in five recipients of the services are men. The proportion of men receiving services is increasing, mainly due to the increased life expectancy for men. The majority of women is particularly large among recipients aged 80 years and older. In the age groups from 18 to 66 there are as many women as men. 210 000 people aged 65 years and older received nursing and care services in 2014.

The number of recipients, and the proportion receiving care services, increases with age. Among persons aged 65 to 79, 12.6 percent received nursing and care services in 2014. Among 80 to 89 years olds more than half uses these services, whereas among those 90 years and older more than 90 percent received one or more services.

Many recipients of the services have multiple health care needs and receive more than one service during the year. The same service can also be received multiple times. In total, recipients received 771 373 services in 2014. The majority of recipients are over 67 years of age.

Close to two out of ten recipients (19 percent) live in an institution or other type of residential care with personnel 24 hours a day. One in ten lives in dwellings that the municipality provides, and some of these residences are staffed part of the day. However, the vast majority of recipients of nursing and care services, seven in ten, live in a private home. Every fourth receiver with extensive needs live in a private home. Among recipients with long term stay in nursing homes only 1 percent is younger than 50 years, whereas 76 percent are 80 years or older.

Recipients over 90 years have the highest aid needs; 34 percent of the recipients have extensive aid needs. Recipients 0-17 years old have the second largest proportion with extensive care needs, at 28 percent. By comparison, the proportion of extensive aid needs varies from 17 to 23 percent in the other age groups.

Formal long-term care is complemented by informal, usually unpaid, care by family and friends. In 2014, 46 percent of all service recipients also received some form of unpaid informal service.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
1.1. IPLOS-registeret.....	7
1.2. Kvalitetssikring	8
1.3. Overgang fra summariske grunnlagsdata til individdata fra IPLOS	8
2. Begreper i statistikken og organisering av tjenesten	10
3. Oversikt over alle mottakere av helse- og omsorgstjenester	11
3.1. To av fem mottakere er mann, hver fjerde mottaker er under 50 år.	11
3.2. Økning i de fleste tjenestetyper i perioden 2007-2014 målt ved utgangen av året ..	13
3.3. Tjenestemottakernes bosituasjon.....	14
3.4. Samfunnsdeltakelse	16
3.5. Fem av seks tjenestemottakere får hjelp i hjemmet	18
3.6. 90-åringene har størst behov for bistand.....	19
3.7. Institusjonsbeboere innskrevet på langtidsopphold har stort behov for bistand	20
3.8. Tilgang og avgang fra helse- og omsorgstjenestene.....	20
3.9. Utvikling i tjenestebildet frem mot død.....	21
3.10. Tiltak for de nye tjenestemottakerne	22
3.11. Habilitering og rehabilitering.....	23
3.12. Privat, ikke betalt hjelp	24
4. Institusjonstjenester	25
4.1. Fire av fem med langtidsopphold på institusjon har omfattende bistandsbehov	25
4.2. Fire av ti institusjonsbeboere vurdert av lege, to av ti vurdert av tannhelsepersonell	25
4.3. Gjennomstrømming i institusjonene	26
5. Tjenester til hjemmeboende mottakere	27
5.1. Halvparten av hjemmeboende mottakere av pleie- og omsorgstjenester bor alene	27
5.2. Trygghetsalarm til de eldre, omsorgslønn og avlastning til de yngste	28
5.3. Fire av ti unge mottakere under 18 år har støttekontakt.....	28
5.4. Få har brukerstyrt personlig assistent (BPA)	29
5.5. Timer tildelt for alle tjenestetyper	29
6. Nærmere om mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand	31
6.1. Flere med omfattende bistandsbehov blant dem under 67 år	31
6.2. Yngre og aleneboende mottakere får flere timer hjelp per uke fordi de trenger mer	31
6.3. Privat ubetalt hjelp som supplement til kommunale hjemmetjenester	33
6.4. Vel en av fire er vurdert av lege, og en av ti er vurdert av tannhelsepersonell siste år.....	34
Vedlegg A:	36
Vedlegg B: Tabeller	39
Figurregister	44
Tabellregister	45

1. Innledning

Statistikk over helse- og omsorgstjenestene er samlet inn og presentert siden 1989. Før dette ble statistikken over disse tjenestene innhentet og formidlet som deler av andre statistikkområder i SSB. I dagens form ble statistikken første gang publisert i begynnelsen av 1990-tallet, og det har vært mange endringer på de vel 20 årene den har vært i drift. Den mest omfattende endringen var omlegging fra data-innhenting basert på summariske skjema til individbasert registerstatistikk ved innføring av IPLOS. 2006 var det første året hvor det ble gjennomført omfattende innhenting av opplysninger til IPLOS registeret. Fra og med 2007 er statistikken over mottakere av helse- og omsorgstjenestene i hovedsak basert på opplysninger som hentes fra IPLOS.

1.1. IPLOS-registeret

IPLOS (Individbasert PLeie- og OmsorgsStatistikk) er et pseudonymt individbasert register over mottakere og søkere av helse og omsorgstjenester. Registeret er hjemlet i Helseregisterloven (2001-05-18 nr 24) og med egen forskrift, Forskrift om pseudonymt register for individbasert helse- og omsorgsstatistikk (2006-02-17 nr 204). Opplysningene i IPLOS-registeret baserer seg på innsendinger av uttrekk fra lokale fagsystem i kommunene. At registeret er pseudonymt innebærer at fødselsnummer byttes ut med en annen identitet, et pseudonym, slik at fødselsnummeret til dem som er registrert ikke gjøres kjent for personer som administrerer og bruker det sentrale IPLOS-registeret (SSB). Tiltrodd pseudonymforvalter (TPF) er ansvarlig for prosessen med å bytte ut fødselsnummer med et unikt pseudonym før data videresendes til IPLOS-registeret. Skatteetaten er TPF for IPLOS-registeret. Det er et viktig kriterium for pseudonyme helseregistre at ingen skal ha samtidig tilgang til fødselsnummer og helseopplysninger. For IPLOS-registeret løses dette ved at adgang til ulike deler av dataene begrenses for de involverte aktører:

- TPF: Bare tilgang til avsenderinformasjon, fødselsnummer og pseudonym
- SSB: Bare tilgang til avsenderinformasjon, pseudonym og helseopplysninger

Med avsenderinformasjon menes her informasjon om kommunen/kommunens fagsystem som sender data, ikke den enkelte mottaker. Helsedirektoratet er databehandlingsansvarlig for IPLOS registeret, mens SSB er databehandler på vegne av Helsedirektoratet.

IPLOS-registeret inneholder standardisert informasjon om mottakere og søkere av helse- og omsorgstjenestene. Informasjonen deles inn i seks ulike områder:

1. *Personopplysninger basert på informasjon som normalt ikke endres over tid:* Pseudonym, kjønn, m.m.
2. *Personopplysninger som kan endres over tid:* Boforhold, husstand, individuell plan m.m.
3. *Bistandsbehov:* Opplysninger om mottakers behov for bistand, på 15 ulike områder, pluss syns- og hørselsproblemer, se vedlegg A. For hver enkelt opplysning graderes behov i verdiene 1(lavest) til 5(høyest), og 9 (ikke relevant)
4. *Tjeneste:* Hvilke tjenester den enkelte mottaker mottar. Registreringene omfatter pr. i dag 23 ulike tjenestetyper, se vedlegg A.
5. *Diagnose:* Diagnoser klassifisert etter den internasjonale klassifikasjonen for primærhelsetjenesten, ICPC
6. *Spesialisthelsetjenester:* Bevegelse mellom helse- og omsorgstjenester og heldøgnsopphold på institusjoner utenfor kommunalt ansvarsområde. Omfatter institusjoner innen spesialisthelsetjenesten.

For mer informasjon om IPLOS-registeret vises det til vedlegg i denne rapporten, til Helsedirektoratets hjemmeside for IPLOS-registeret:

<http://helsedirektoratet.no/kvalitet-planlegging/iplos-registeret> og tilsvarende hos SSB: <http://www.ssb.no/innrapportering/offentlig-sektor/iplos/>.

IPLoS-tallene som presenteres i denne rapporten omfatter resultater fra alle landets kommuner og bydeler.

1.2. Kvalitetssikring

En av de største utfordringene med den årlige datainnsendingen har vært at enkelte kommuner ikke får med alle registreringer i uttrekket som sendes til SSB. Det største problemet er knyttet til rapportering av registreringer som tjenester, assistansebehov m.m. Dette er svakheter som er svært vanskelig å håndtere sett fra SSBs ståsted som databehandler. Direkte feil i utfyllinger er mye lettere å behandle fordi en da kan gi presise tilbakemeldinger til oppgavegiver om feilene som forekommer. Manglende innsendinger av registreringer kan ofte bare sees ved sammenlikning med andre statistikkilder. Årlig sender derfor SSB tilbakemeldinger til kommunene med sammenlikning av statistikk fra KOSTRA (Kommune-stat-rapporteringen) med resultater fra de siste årganger av IPLoS. Kommunene må på bakgrunn av dette selv vurdere resultatene opp mot tidligere år og KOSTRA.

SSB sender også ut detaljerte feilmeldinger til kommunene. Feilmeldinger omfatter først og fremst feil i registreringer, logiske brudd og kontroll av at institusjonene kommunene oppgir er relevante og er relevante for fagområdet. Alle disse kontrollene gjøres på individnivå.

Sammenstillinger av IPLoS-tall med tall for befolkning, årsverk og utgifter m.m., som igjen sammenlignes med gjennomsnittverdier for regioner og kommune-grupper, er viktige indikatorer på kvaliteten i dataene kommunene leverer. Kommunene kan finne slike indikatorer i KOSTRA-publiseringene (<http://www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra/>) for egenkontroll av IPLoS-data.

Med bakgrunn i disse ulike kildene for kvalitetssjekk av data må kommunene selv vurdere kvaliteten på egne data. Ansvar for innsending av rettede data ligger hos den enkelte kommune.

1.3. Overgang fra summariske grunnlagsdata til individdata fra IPLoS

Frem til og med 2006 var statistikk over mottakere av helse- og omsorgstjenestene basert på summariske oppgaver kommunene sendte inn via KOSTRA-systemet. Kommunene var selv ansvarlige for opptelling av mottakerne og at tallene i skjema var beregnet i tråd med gjeldende retningslinjer. Dette gjaldt uansett om tallene ble manuelt talt opp eller om en benyttet seg av elektroniske fagsystemer for opptelling av dataene. Ved overgang fra KOSTRA til IPLoS er overføring av data nå et direkte uttrekk fra kommunale fagsystemer med rapportering av individopplysninger om registrerte mottakere. Dermed har ansvaret for opptellingene blitt flyttet fra kommune til SSB. Kommunene har fortsatt ansvaret for innholdet i de lokale fagsystemene, og at rapportering av data skjer etter gjeldende rutiner. En konsekvens av dette er at eventuelle rettinger skjer ved at korreksjoner foretas i kommunens fagsystem med påfølgende ny innsending av individdata. Enkle korreksjoner i aggregerte resultater er dermed ikke lenger mulig. Oppretting av individdata, sammen med forbedringer av kommunenes elektroniske fagsystemer, er prosesser som pågår kontinuerlig.

Innføring av et individbasert register basert på uttrekk fra lokale fagsystem betyr effektivisering av rapportering av informasjon fra oppgavegiver til databehandler. Effektivitetsgevinsten ligger i at bearbeiding til statistikk skjer hos databehandler, og at mange oppgavegivere behandles samtidig med enhetlige prosedyrer. Dette forhindrer også ulike tolkninger hos forskjellige oppgavegivere.

Sammenlignbarheten mellom ulike kommuner blir dermed vesentlig bedre enn tidligere. Individbaserte data betyr også at informasjonsstrømmen fra oppgavegiver nå omfatter flere typer opplysninger enn før. IPLOS vil derfor etter hvert kunne besvare mange spørsmål som det ikke var mulig å besvare gjennom den tradisjonelle statistikken basert på summariske skjema.

I dag er det 4 ulike fagsystemer som benyttes i kommunene for rapportering av IPLOS-data:

- ACOS
- GERICA
- HELIOS
- PROFIL

Svakheter kan variere fra system til system, og dette er med på å gjøre det vanskeligere å finne og rette svakheter i de enkelte systemer. Forskjellige fagsystemer er også med på å gjøre det vanskeligere å bistå enkeltkommuner dersom de oppdager problemer knyttet til data som sendes inn. Rettelser som tidligere kunne ordnes med enkel kontakt mellom oppgavegiver og SSB krever nå ofte kommunikasjon mellom 3 aktører: Kommune, SSB og systemleverandør. Fordelen er at rettelsene nærmest automatisk overføres til andre kommuner som er mottakere av det samme systemet.

Endring av kilde for statistikken over kommunenes pleie og omsorgstjenester medfører et brudd i SSB sine tidsserier for denne statistikken. Dette bruddet medfører at de IPLOS-baserte statistikkene ikke uten videre lar seg sammenligne med resultater fra tidligere år.

2. Begreper i statistikken og organisering av tjenesten

Statistikken som presenteres i kapittel 3 til 6 er beregnet på grunnlag av tverrsnittsdata om antall tjenestemottakere i pleie og omsorgstjenestene. Tallene viser situasjonen pr. 31. desember i aktuelt år. I tillegg vises også mottakere gjennom året og gjennomstrømming av mottakere for enkelte utvalgte indikatorer.

En *tjenestemottaker pr. 31. desember* et gitt år for en bestemt tjeneste defineres som følgende:

- Registrert person hvor tjenesteregistrering for aktuell tjeneste har følgende egenskaper:
  - Person må ha vedtak om aktuell tjeneste
  - Tjeneste må ha startet senest 31. desember (startdato) og kan ikke være avsluttet (sluttdato) før 31. desember aktuelt år
  - Det korrigeres for gjensidig utelukkende tjenester: En mottaker kan for eksempel ikke ha hjemmetjeneste og langtids institusjonsopphold samtidig
  - Oversikt over hvilke tjenester som registreres i IPLOS finnes i eget tillegg som viser hvilke variable som inngår i IPLOS-registeret.

Mottakere av helse- og omsorgstjenester: Mottaker registrert med minst en helse og omsorgstjeneste i IPLOS.

Mottaker av helsetjenester i hjemmet og/eller praktisk bistand: Tjenestemottaker som mottar en eller flere av følgende IPLOS tjenester: Praktisk bistand - daglige gjøremål, praktisk bistand - opplæring daglige gjøremål, praktisk bistand - brukerstyrt personlig assistanse, og/eller helsetjenester i hjemmet.

Beboer i institusjon: mottaker som mottar en av følgende IPLOS tjenester: Avlastning i institusjon/bolig, tidsbegrenset opphold i form av utredning/behandling, tidsbegrenset opphold i form av habilitering/rehabilitering, tidsbegrenset opphold med annet hovedformål, eller langtidsopphold i institusjon. Dersom mottaker er registrert med både langtidsopphold og korttidsopphold samtidig, telles mottaker som mottaker av langtidsopphold.

Mottakere av helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende: Mottaker av en IPLOS tjeneste og som ikke samtidig mottar en av tjenestene under "Beboer i institusjon"

Bistandsbehov (samlemål): Uttrykk for grupper av mottakere sitt behov for bistand til å utføre aktiviteter i dagliglivet. Bistandsbehovet beregnes med utgangspunkt i de enkelte ADL-/IADL-målene (Activities of Daily Living/ Instrumental Activities of Daily Living, ADL betegner ferdigheter som er grunnleggende for det daglige liv, IADL betegner ferdigheter av mer kompleks natur for å kunne leve uten hjelp) som samles inn i IPLOS. Beregningen skjer etter bestemte regler, se Vedlegg.

Mottakere gjennom året: Antall mottakere som har mottatt tjenester i løpet av året. Siden det er en målsetting at alle tall også skal kunne presenteres på kommunenivå, aggregeres tallene opp med utgangspunkt i enkeltkommuner.

Gjennomstrømming av tjenestemottakere: Beregnes som antall tjenestemottakere i løpet av året delt på antall mottakere per 31.12, samme år.

Unike mottakere: Antall mottakere totalt, kontrollert for flyttinger mellom kommuner.

3. Oversikt over alle mottakere av helse- og omsorgstjenester

En ikke ubetydelig andel av befolkningen mottar en eller flere helse- og omsorgstjenester gjennom året. I 2014 var det 341 330 unike mottakere av helse- og omsorgstjenester. Dette utgjør 6,6 prosent av den totale befolkningen i Norge. I 2007 var det 306 919 mottakere av slike tjenester gjennom året. Den gang utgjorde det en andel av den totale befolkningen på 6,5 prosent. Befolkningen og antallet mottakere har økt. Det er uvisst om dette bare skyldes at antallet i de eldste aldersgruppene har økt som følge av økt levealder og dermed et økt behov for disse tjenestene. Eller om tilbudet på tjenestene har økt som følge av for lav produksjon og dermed udekkede behov i tidligere år. Sannsynligvis er det en kombinasjon av disse faktorene.

Tabell 3.1. Tjenestemottakere gjennom året som andel av befolkningen, 2014. Prosent

Alder	Tjenestemottakere gjennom året				Andel mottakere i forhold til aldersgruppen		
	I alt	Kvinner	Menn	Uoppgitt	I alt	Kvinner	Menn
Alle	341 330	206 139	135 030	161	6,6	8,0	5,2
0-17 år	16 863	6 195	10 660	8	1,5	1,1	1,8
18-49 år	66 346	33 939	32 369	38	2,9	3,1	2,8
50-66 år	47 202	25 127	22 051	24	4,5	4,8	4,1
67-79 år	64 316	37 834	26 440	42	12,6	14,2	10,7
80-89 år	98 536	67 028	31 463	45	51,6	58,6	41,2
90 + ...	48 065	36 014	12 047	4	90,5	93,7	82,1

Kilde: IPLOS

I aldersgruppen 67-79 år er det kun 12,6 prosent som har fått helse- og omsorgstjenester. Sagt på en annen måte har 87,4 prosent i denne aldersgruppen ikke benyttet kommunale helse- og omsorgstjenester. Antallet brukere og andelen som mottar helse- og omsorgstjenester øker med alderen. I aldersgruppen 80-89 år er over halvparten brukere av slike tjenester. I aldersgruppen 90 år og eldre mottar over 90 prosent av brukerne en eller flere tjenester innen helse- og omsorg.

Ser vi bort fra den aller yngste aldersgruppen (0-17 år) er kvinnene de største brukerne av slike tjenester i alle aldersgrupper i befolkningen.

3.1. To av fem mottakere er mann, hver fjerde mottaker er under 50 år.

Vel 341 000 personer var registrert som mottakere av en eller flere kommunale helse- og omsorgstjenester gjennom året i 2014. Dette er bare en liten oppgang fra året før, men en økning på om lag 11 prosent fra 2007 til 2014.

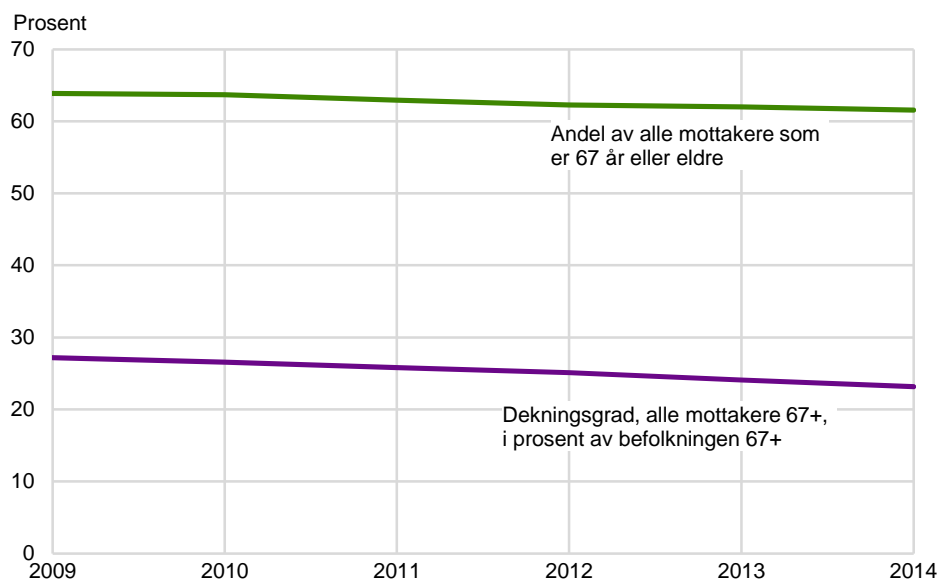
Det var 60 prosent kvinner blant mottakerne i 2014, omtrent som i de to foregående årene, men en nedgang siden 2007. Andelen menn som mottar tjenester er økende, dette skyldes at levealderen for menn er økende. Det er særlig blant dem som er over 80 år at det er stort flertall av kvinner. I aldersgruppene fra 18 til 66 år er det nesten like mange menn som kvinner, og blant unge under 18 år er det flere gutter enn jenter blant mottakerne. Antall personer i alderen 67 år og eldre som mottok helse- og omsorgstjenester var på 210 000 personer i 2014.

Nær fire av ti mottakere av helse- og omsorgstjenester er under pensjonsalderen (38 prosent), og denne andelen har økt med 6 prosentpoeng siden 2007. I 2014 var en av fire mottakere under 50 år (24 prosent) og en av tjue (5 prosent) var under 18 år. I tillegg til mottakere som hadde plass i institusjon, mottok helsetjenester i hjemmet (tidligere hjemmesykepleie) eller praktisk bistand (tidligere hjemmehjelp), er også mottakere som kun mottok tiltak som trygghetsalarm, omsorgslønn, avlastning, støttekontakt eller dagsenter inkludert i disse tallene.

Tabell 3.2. Unike mottakere av helse- og omsorgstjenester gjennom året. Alder og kjønn. 2007-2014

	Antall mottakere	Kvinner	Menn	I alt	Prosent		Aldersfordeling
					Kvinner	Menn	
2007	305 684	194 530	111 082	100	64	36	
2008	318 432	201 561	116 837	100	63	37	
2009	329 306	206 690	122 483	100	63	37	
2010	327 445	203 954	123 426	100	62	38	
2011	330 465	204 420	125 986	100	62	38	
2012	336 862	206 550	130 221	100	61	39	
2013	340 082	206 939	133 068	100	61	39	
2014	341 330	206 139	135 030	100	60	40	
2014							
Under 18 år	16 863	6 195	10 660	100	37	63	5
18-49 år	66 346	33 939	32 369	100	51	49	19
50-66 år	47 202	25 127	22 051	100	53	47	14
67-79 år	64 316	37 834	26 440	100	59	41	19
80-89 år	98 536	67 028	31 463	100	68	32	29
90 år og eldre	48 065	36 014	12 047	100	75	25	14

Kilde: IPLOS

Figur 3.1. Eldre mottakere (67 år +) som andel av alle tjenestemottakere

Kilde: IPLOS

Svært mange tjenestemottakere mottar mer enn en tjeneste i løpet av året. Det kan være flere forskjellige tjenester som mottas samtidig. Det kan også være tjenester som har vært mottatt flere ganger, men med opphold imellom innenfor året. I tillegg forekommer det kombinasjoner av slike tilfeller.

I alt har tjenestemottakerne mottatt 771 373 vedtatte tjenester i løpet av 2014. Brorparten av tjenestene mottas av personer i aldersgruppen over 67 år.

Tabell 3.3. Tjenester som er gitt gjennom året etter tjenestetype og alder. 2009-2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	67 år og eldre	Under 67 år
I alt						771 373	529 764	241 607
Praktisk bistand - daglige gjøremål	124 678	122 304	120 218	118 704	116 857	113 404	87 419	25 985
Praktisk bistand - opplæring - daglige gjøremål	18 956	20 155	21 930	22 625	23 455	23 751	3 149	20 601
Praktisk bistand - brukerstyrt - personlig assistent	2 974	3 103	3 391	3 335	3 361	3 434	408	3 026
Dagsenter/dagtilbud	25 736	25 466	26 445	27 119	28 584	28 765	18 284	10 481
Matombringing	29 586	31 091	31 670	32 235	33 214	34 193	29 153	5 040
Trygghetsalarm	91 876	90 979	91 803	93 002	92 384	91 973	85 480	6 493
Avlastning - utenfor institusjon/bolig	10 001	9 971	10 073	10 158	9 898	9 838	548	9 290
Avlastning i institusjon/bolig	7 336	7 308	7 780	7 875	7 880	7 727	4 420	3 307
Støttekontakt	32 849	34 085	34 708	35 403	35 951	36 323	7 146	29 177
Omsorgslønn	10 754	10 851	10 869	11 042	11 024	11 069	2 199	8 870
Helsetjenester i hjemmet	191 998	193 881	197 323	204 624	207 921	209 010	132 187	76 823
Re-/habilitering utenfor institusjon	32 540	29 327	29 731	29 177	28 791	29 230	17 754	11 475
Dagopphold i institusjon	8 322	8 069	7 847	8 362	7 398	7 002	6 477	525
Tidsbegrenset opphold - utredning/behandling	20 332	20 979	21 977	26 885	27 662	27 463	24 712	2 751
Tidsbegrenset opphold - habilitering/rehabilitering	12 209	12 550	13 525	14 784	15 394	15 169	13 318	1 851
Tidsbegrenset opphold - annet	20 889	20 254	19 913	21 736	22 372	21 854	19 722	2 132
Langtidsopphold i institusjon ..	49 056	48 676	48 440	48 642	48 076	47 996	45 440	2 556
Bolig uten fast tilknyttet personell	:	17 761	19 145	19 431	19 996	23 093	15 262	7 831
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	:	7 030	8 005	8 166	7 833	7 732	4 975	2 757
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	:	20 361	22 292	23 247	23 404	20 216	10 599	9 617
Bolig med uoppgitt på tilknyttet personell	:	5 981	3 511	3 092	2 585	2 131	1 112	1 019

Kilde: IPLOS

Tabell 3.3b. Unike tjenestemottakere som har mottatt tjenester etter alder gjennom året i 2014

	I alt	67 år og eldre	Under 67 år
2014	341 330	210 917	130 411

Kilde: IPLOS

3.2. Økning i de fleste tjenestetyper i perioden 2007-2014 målt ved utgangen av året

Det var en økning i de fleste tjenestetyper i åtteårsperioden 2007-2014. Unntaket er rehabilitering utenfor institusjon og dagopphold, hvor det har vært en nedgang. Nedgang i rehabilitering utenfor institusjon har trolig sammenheng med at det tidligere har blitt inkludert tall fra kommunal fysioterapitjeneste som ikke skulle ha vært rapportert gjennom IPLOS. Resultatene viser at de i perioden 2007-2014 også har vært en nedgang i tallet på mottakere av omsorgsbolig og annen bolig. Dette skyldes at noen av dem som ble registrert som mottakere av omsorgsbolig og annen kommunal bolig i begynnelsen av perioden, ikke egentlig var i målgruppen for denne tjenesten. Ofte var det i denne gruppen mottakere som var bosatt i kommunale boliger tildelt etter andre formål enn pleie og omsorg. En omlegging av registreringer av disse tjenestene fra 2009 har medført at det ikke har vært tilrådelig å publisere statistikk på feltet før 2009.

Fra 2013 til 2014 har det stort sett bare vært små endringer i hvor mange som mottar de fleste tjenestetyper. I 2014 var det 3 prosent færre som hadde praktisk bistand til daglige gjøremål, samtidig som 1,5 prosent flere hadde helsetjenester i hjemmet (hjemmesykepleie). Videre var 6,5 prosent flere i tidsbegrenset opphold i institusjon ved utgangen av 2014 sammenliknet med året før, mens det var nær uendret antall i langtidsopphold i institusjon.

Målt i antall mottakere er helsetjenester i hjemmet den tjenesten som har hatt størst økning fra 2009 til 2014. Også støttekontakt og dagsenter er tjenester med relativt

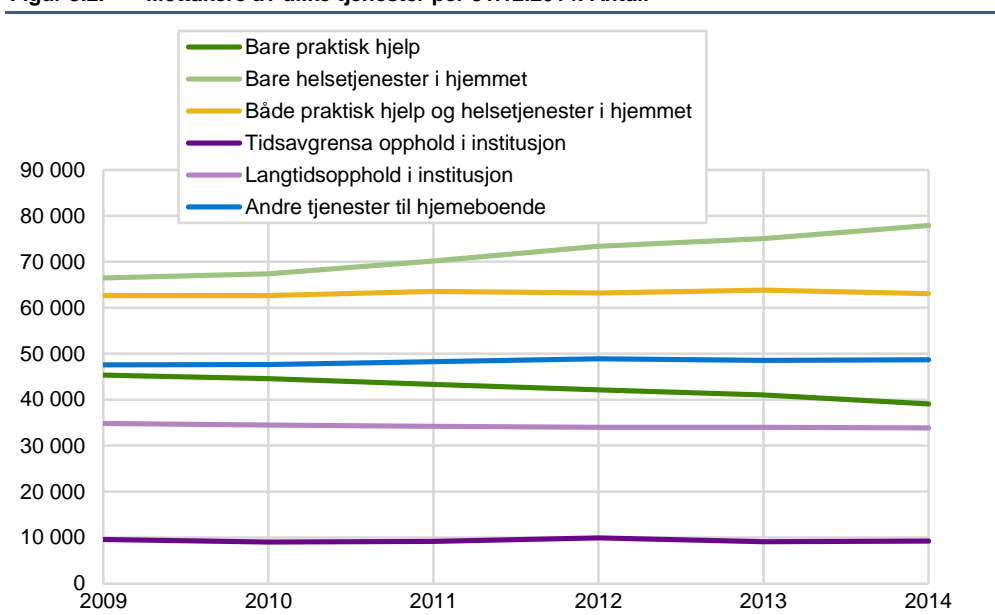
stor tallmessig økning i antall mottakere. Størst prosentvis økning har det vært i praktisk bistand i form av opplæring og brukerstyrt personlig assistanse, med henholdsvis 22 og 19 prosent. Matombringing har økt med 18 prosent. Dagsenter har økt med 15 prosent flere mottakere i 2014 sammenliknet med 2009.

Tabell 3.4. Mottakere av ulike tjenester per 31.12.2014.

	I alt
Tjenestemottakere i alt	271 743
Praktisk bistand: daglige gjøremål	86 559
Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål	19 116
Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent	3 007
Dagsenter	21 087
Matombringing	22 905
Trygghetsalarm	73 219
Avlastning - utenfor institusjon	8 020
Avlastning - i institusjon	2 552
Støttekontakt	30 961
Omsorgslønn	9 529
Helsetjenester i hjemmet	140 949
Rehabilitering utenfor institusjon	11 647
Dagopphold	3 622
Tidsbegrenset opphold i institusjon - utredning/behandling	2 674
Tidsbegrenset opphold i institusjon - rehabilitering	1 415
Tidsbegrenset opphold i institusjon - annet	2 589
Langtidsopphold i institusjon	33 843
Bolig uten fast tilknyttet personell	19 075
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	6 217
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	17 041
Bolig med uoppsett på tilknyttet personell	1 754

Kilde: IPLOS

Figur 3.2. Mottakere av ulike tjenester per 31.12.2014. Antall

Kilde: IPLOS

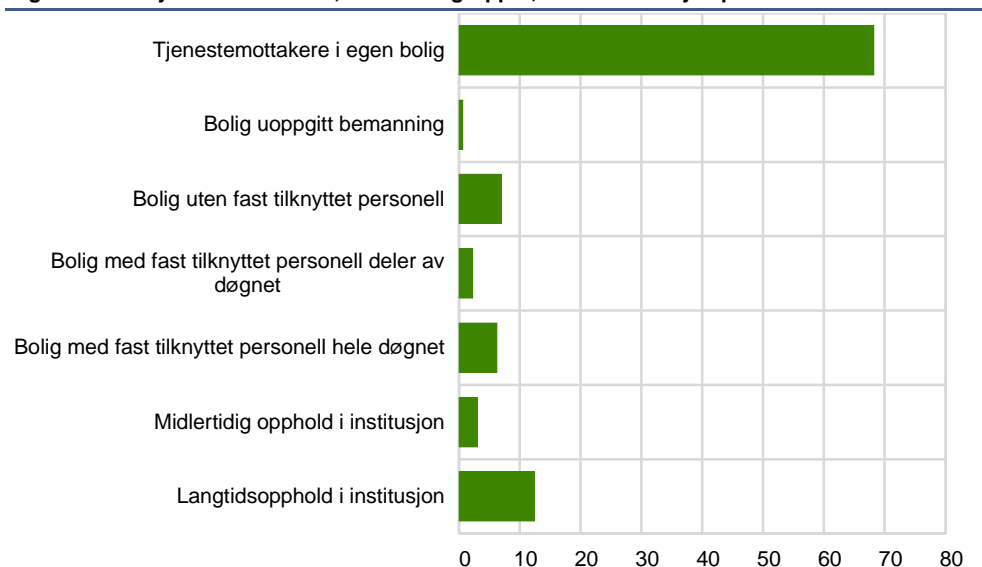
3.3. Tjenestemottakernes bosituasjon

Nær to av ti tjenestemottakere (19 prosent) bor i en institusjon eller en bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet. En av ti bor i en annen bolig som kommunen stiller til disposisjon, og noen av disse boligene har fast personell deler av døgnet. De aller fleste mottakere av pleie- og omsorgstjenester, sju av ti, bor imidlertid i en vanlig bolig.

Omlegging av statistikken i 2009 førte imidlertid til problemer med pålitelig registrering av boligjenester i IPLOS dette året, derfor er det ikke publisert tall for mottakere av boligjenester for 2009. Trolig var det et visst omfang av feilregistrering også i 2010, mens de påfølgende årgangene er mer riktige. Den tilsynelatende økningen i mottakere av boligjenester fra 2010 til 2011 på om lag

1 700 boliger skyldes nok for en stor del forbedret registrering i IPLOS. I følge Husbanken ble det ferdigstilt om lag 900 omsorgsboliger med investeringsstilskudd i perioden 2008 til 2011.

Figur 3.3. Tjenestemottakere, alle aldersgrupper, etter bosituasjon per 31.12.2014

Kilde: IPLOS

Flertallet blant mottakerne med langtidsopphold i institusjon og i bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet har omfattende bistandsbehov. Hver fjerde mottaker med omfattende bistandsbehov bor i en vanlig bolig. Bistandsbehov er et mål for i hvilken grad en mottaker er selvhjulpel på de fleste områder (noe/avgrenset bistandsbehov) eller helt avhengig av hjelp på flere områder (omfattende bistandsbehov).

Blant tjenestemottakere med langtidsopphold i institusjon er bare 1 prosent yngre enn 50 år, mens 76 prosent er 80 år eller eldre. Av dem som bor i bolig med fast tilknyttet personell, er hver tredje i alderen 18 til 49 år, omtrent like mange er mellom 50 og 79 år, og resten er 80 år og eldre. Langtidsopphold i institusjon er langt på vei en tjeneste for de eldste eldre, mens boliger med heldøgns omsorg i større grad tildeles mottakere under 80 år.

Tabell 3.5. Tjenestemottakerens bosituasjon etter bistandsbehov per 31.12. 2010 - 2014

	2010	2011	2012	2013	2014	I alt	Bistandsbehov, andel			
							Noe /av- grenset	Middels til stort	Om- fattende	Uopp- gitt
Tjenestemottakere i alt	265 723	268 778	271 503	271 412	271 743	100	38	34	23	6
Langtidsopphold i institusjon	34 469	34 214	34 012	33 968	33 843	100	2	16	82	0
Midlertidig opphold i institusjon	8 066	8 235	8 889	8 242	8 347	100	13	40	42	5
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	15 220	16 350	16 421	16 879	17 041	100	8	33	58	1
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	5 737	6 575	6 581	6 319	6 217	100	24	46	27	3
Bolig uten fast tilknyttet personell .	17 145	18 644	19 344	19 532	19 075	100	41	39	13	7
Bolig med uoppgitt bemanning	4 690	2 914	2 500	2 042	1 754	100	30	36	28	6
Tjenestemottakere i egen bolig	180 396	181 846	183 756	184 430	185 466	100	48	35	9	7

Antall beboere i boliger kan avvike noe fra tidligere publiserte tall på grunn av regelsett for gjensidig utelukkende tjenester

Kilde: IPLOS

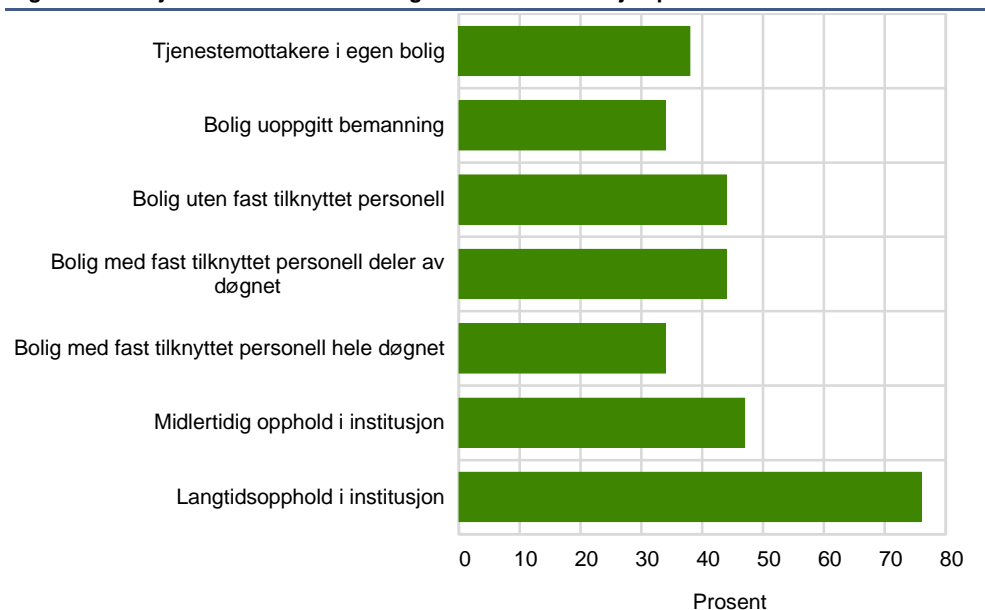
Tabell 3.6. Tjenestemottakerens bosituasjon etter bistandsbehov og alder per 31.12. 2009-2014

	Tjenestemottakere i alt	I alt	0-17 år	18-49 år	50-66 år	67-79 år	80 år og eldre
2009	266 409	100	6	18	13	18	46
2010	265 723	100	6	18	13	18	46
2011	268 778	100	6	18	13	17	45
2012	271 503	100	5	19	13	17	45
2013	271 412	100	5	19	13	18	44
2014	271 743	100	5	20	14	18	44
2014							
Langtidsopphold i institusjon	33 843	100	0	1	5	18	76
Midlertidig opphold i institusjon	8 347	100	16	8	8	21	47
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	17 041	100	0	34	19	13	34
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	6 217	100	0	22	17	17	44
Bolig uten fast tilknyttet personell	19 075	100	0	18	18	20	44
Bolig uoppgitt bemanning	1 754	100	0	30	21	14	34
Tjenestemottakere i egen bolig	185 466	100	7	22	14	18	38

Antall beboere i boliger kan avvike noe fra tidligere publiserte tall på grunn a regelsett for gjensidig utelukkende tjenester.

Kilde: IPLOS

Selv ikke blant tjenestemottakere over 80 år har flertallet bolig med omsorg hele døgnet. Det gjelder 30 prosent av mottakerne i denne aldersgruppen. I tillegg har 10 prosent et boligtilbud med personale deler av døgnet, mens flertallet, 60 prosent av tjenestemottakerne over 80 år, bor i en vanlig bolig.

Figur 3.4. Tjenestemottakere 80 år og over etter bosituasjon per 31.12. 2014

Kilde: IPLOS

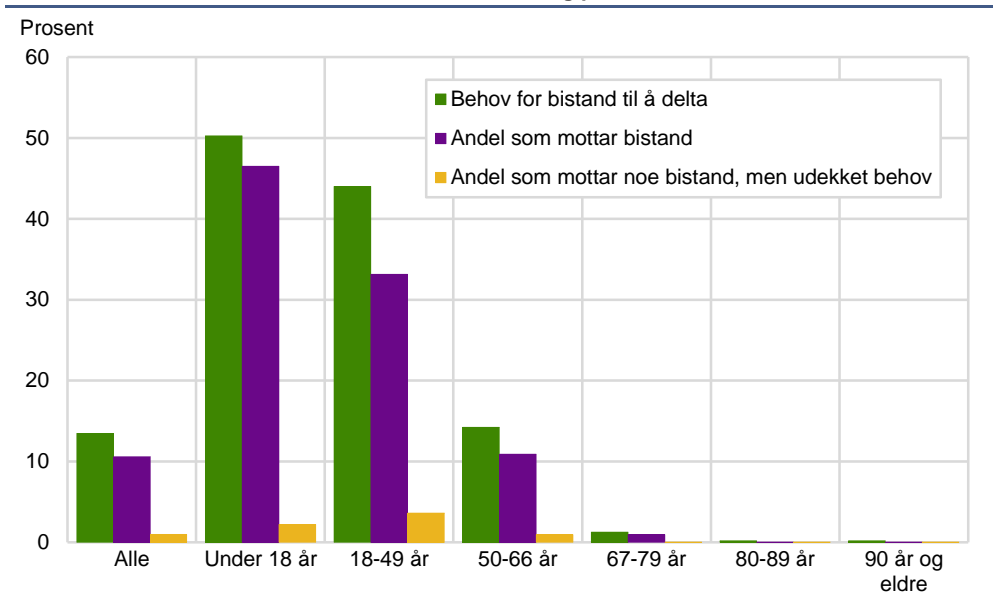
3.4. Samfunnsdeltakelse

I 2014 hadde nær 37 000 av alle tjenestemottakerne behov for bistand for å kunne delta i arbeid eller utdanning. Dette tilsvarer 13,5 prosent av alle tjenestemottakere. Blant unge tjenestemottakere var det flere som hadde behov for bistand til å delta, 20 prosent av unge under 18 år og 64 prosent av aldersgruppen 18-49 år. Bistand til å delta i arbeid eller utdanning ble oppgitt som ikke relevant for de fleste eldre 67 år og over, i tillegg ble mange registrert uten å ha behov for bistand. Derfor var det nesten ingen eldre som ble registrert med behov for assistanse på disse områdene

Når det gjelder behov for transport i forbindelse med arbeid eller utdanning, gjaldt det 7 prosent av mottakerne. Andelen med transportbehov var høyere i de yngste aldersgruppene, henholdsvis 29 og 19 prosent i aldersgruppene under 18 og 18-49 år.

Vel 71 000 tjenestemottakere hadde behov for hjelp til å delta i organisasjonsarbeid, fritid og kultur. Dette tilsvarer vel en fjerdedel av alle brukere. Det er flest med behov for hjelp blant de yngste under 18 år og blant dem i aldersgruppen 18-49 år, men også en økende andel i aldersgruppen over 49 år oppgir å ha behov for bistand til å delta i slike aktiviteter.

Figur 3.5. Andel tjenestemottakere som har behov for bistand og andel som mottar bistand til å delta i forbindelse med arbeid/utdanning per 31.12. 2014

Kilde: IPLOS

Noe færre mottakere, 7 prosent, hadde behov for transport i forbindelse med arbeid eller utdanning. Andelen med transportbehov var høyere i de yngste aldersgruppene, henholdsvis 29 og 19 prosent i aldersgruppene under 18 og 18-49 år. Om lag 80 prosent av dem som hadde behov fikk dekket transportbehovet i forbindelse med arbeid helt eller delvis.

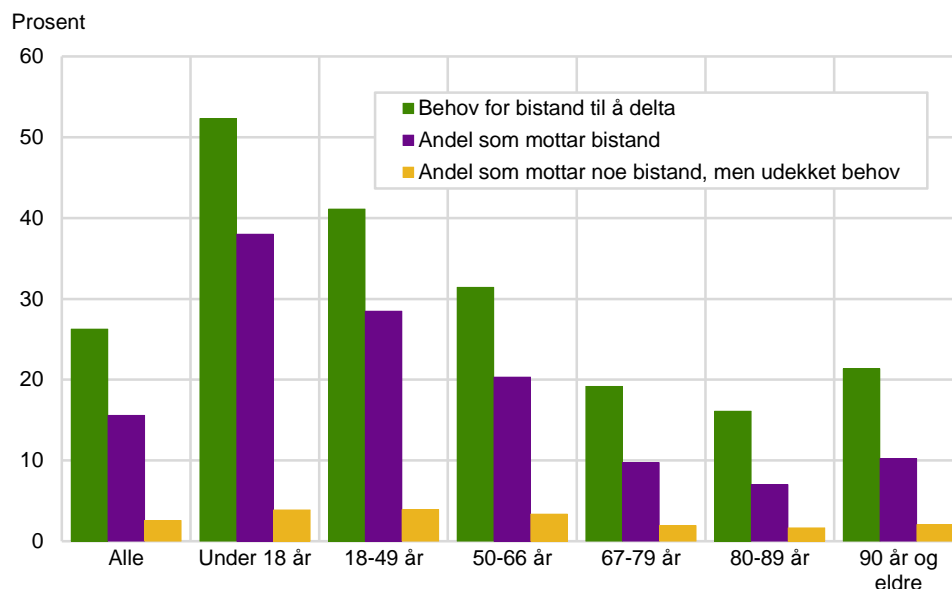
Tabell 3.7 Behov for bistand til å delta og for transport i forbindelse med arbeid/utdanning, organisasjonsarbeid, fritid og kultur. Tjenestemottakere i ulike aldersgrupper. Per 31.12. 2014

	Tjenestemottakere i alt	Prosent med behov						
		Alle	Under 18 år	18-49 år	50-66 år	67-79 år	80-89 år	90 år og eldre
Tjenestemottakere i alt	271 743	14	20	64	14	2	0	0
Behov for bistand til å delta i forbindelse med arbeid eller utdanning	36 708	14	20	64	14	2	0	0
Behov for transport til å delta i forbindelse med arbeid eller utdanning	17 866	7	29	19	7	1	0	0
Behov for bistand til å delta i forbindelse med organisasjonsarbeid, fritid og kultur	71 392	26	52	41	31	19	16	21
Behov for transport til å delta i organisasjonsarbeid, fritid og kultur	68 876	25	34	26	26	22	23	30

Kilde: IPLOS

En sammenlikning av resultatene i figur 3.5 og 3.6 viser at mens flere ble registrert med behov for hjelp til fritidsaktiviteter enn til arbeid, var det relativt sett færre som fikk dekket dette behovet – i gjennomsnitt om lag 55 prosent av dem som hadde behov for hjelp. Av alle tjenestemottakere fikk 15 prosent dekket behovet for bistand, mens 3 prosent fikk dekket noe av behovet, og 8 prosent ikke fikk dekket noe. De øvrige mottakerne ble ikke registrert med behov for hjelp til å delta i fritidsaktiviteter.

Figur 3.6. Andel tjenestemottakere som har behov for bistand og andel som mottar bistand til å delta i forbindelse med organisasjonsarbeid, fritid og kultur per 31.12. 2014

Kilde: IPLOS

Om lag en fjerdedel har behov for transport i forbindelse med deltakelse i organisasjonsarbeid, fritid og kultur, se tabell 3.7. Det er bare små forskjeller mellom yngre og eldre når det gjelder transportbehov til slike formål. Av dem som hadde behov for transport i forbindelse med fritiden fikk 69 prosent dekket behovet helt eller delvis. Det kan se ut til at det er vanskeligere å få dekket behovet for bistand til deltakelse og transport til deltakelse i forbindelse med fritiden enn i forbindelse med arbeid og utdanning.

3.5. Fem av seks tjenestemottakere får hjelp i hjemmet

Sammensetningen av tjenestetilbudet endret seg lite i perioden 2009 til 2014. Det kan se ut til at den langsiktige tendensen til at relativt flere får hjemmesykepleie og færre får bare praktisk bistand fortsetter. Men endringene fra ett år til et annet er små, og hovedinntrykket er stabilitet.

Svært få tjenestemottakere under 67 år har langtidsopphold i institusjon. Dette gjelder bare 2 prosent av tjenestemottakerne under 50 år, og 4 prosent av mottakerne i alderen 50-66 år. Samtidig viser tallene at aldersgruppen 0-17 år er den aldersgruppen som har størst andel personer innskrevet på tidsbegrenset opphold i institusjon. Her dreier det seg vanligvis om avlastningsopphold eller opphold i barnebolig. Dette er enheter som er særlig tilpasset beboere i yngre aldersgrupper.

Tabell 3.8 viser at andelen mottakere med opphold i institusjon øker med alderen, men at en eller annen form for hjelp i hjemmet utgjør hoveddelen av tjenestetilbudet til mottakerne uansett alder. I tabellen presenteres nettotall for mottakere. De som mottar to eller flere tjenester plasseres ut fra den tjenesten som ligger høyest i kommunenes "omsorgstrapp" eller tjenestekjede. Hovedvekt er lagt på å få frem antall tjenestemottakere, noe som betyr at mottaker kun plasseres på en av kategoriene selv om de har en kombinasjon av tjenester som kunne falle inn under flere av kategoriene.

For eksempel kan en mottaker motta både helsetjenester i hjemmet og støttekontakt. Mottakeren telles da under "Bare helsetjenester i hjemmet" og ikke samtidig under "Andre tjenester til hjemmeboende". Tallet på mottakere av "Andre tjenester" i tabell 3.8 er dermed for lavt, fordi noen med slike tjenester skjuler seg bak mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand. Fullstendige tall for den enkelte tjeneste finnes i tabell B li vedlegget.

Tabell 3.8. Mottakere av ulike tjenester per 31.12. Alder og type tjeneste. 2009 – 2014

	Antall mottakere	I alt	Andre tjenester til hjemmeboende	Bare helse-tjenester i hjemmet	Bare praktisk bistand	Både helse-tjenester i hjemmet og praktisk bistand	Langtidsopphold i institusjon	Tidsbegrenset opphold i institusjon
						Prosent		
2009	266 409	100	18	25	17	24	13	4
2010	265 723	100	18	25	17	24	13	3
2011	268 778	100	18	26	16	24	13	3
2012	271 503	100	18	27	16	23	13	4
2013	271 412	100	18	28	15	24	13	3
2014	271 743	100	18	29	14	23	12	3
2014								
Under 18 år	14 251	100	78	7	4	0	1	10
18-49 år	53 248	100	19	41	20	17	1	1
50-66 år	36 986	100	13	38	17	26	4	2
67-79 år	48 796	100	14	32	14	24	12	4
80-89 år	81 123	100	15	24	14	26	18	4
90 år og eldre .	37 338	100	9	16	9	31	31	4

Kilde: IPLOS.

Blant tjenestemottakere over 90 år har nær en tredjedel langtidsopphold i institusjon. Kun 4 prosent av alle mottakere er registrert med tidsbegrenset opphold i institusjon ved utgangen av 2014. I aldersgruppen under 18 år er det svært mange (78 prosent) som kun får «andre tjenester til hjemmeboende (ikke helsetjenester i hjemmet og/eller praktisk bistand)».

3.6. 90-åringene har størst behov for bistand

Andelen med uoppgitt bistandsbehov har gått ned siden 2009, og er i 2014 på 6 prosent. Det er fortsatt en høy andel med uoppgitt bistandsbehov blant mottakerne under 18 år, selv om den har gått ned fra 35 i 2009 til 14 prosent i 2014. Resultatene i tabell 3.8 må derfor tolkes med forsiktighet.

Aldersgruppen 0-17 år har nest størst andel mottakere med omfattende bistandsbehov, med 28 prosent. Mottakere over 90 år har klart størst bistandsbehov, i det 34 prosent av dem har omfattende bistandsbehov. Til sammenligning varierer andelen som har omfattende bistandsbehov fra 17 til 23 prosent i de andre aldersgruppene.

Tabell 3.9. Mottakere av helse- og omsorgstjenester per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2014

	Antall mottakere	I alt	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
2009	266 409	100	38	29	21	9
2010	265 723	100	39	31	22	8
2011	268 778	100	38	32	22	8
2012	271 503	100	38	33	22	7
2013	271 412	100	38	33	23	6
2014	271 743	100	38	34	23	6
2014						
Under 18 år	14 251	100	23	35	28	14
18-49 år	53 248	100	39	36	17	8
50-66 år	36 986	100	41	33	19	7
67-79 år	48 796	100	40	32	22	6
80-89 år	81 123	100	41	32	23	4
90 år og eldre	37 338	100	29	36	34	2

Kilde: IPLOS

Fordelingen av mottakere etter bistandsbehov er omtrent den samme i de fem årene 2009 til 2014. Når de med uoppgitt bistandsbehov blir holdt utenfor, er det en tendens til at andelen med avgrenset bistandsbehov har er stabil fra 2009 til 2014, mens andelen med middels til stort bistandsbehov har økt med 5 prosentpoeng. Andelen med omfattende bistandsbehov har vært tilnærmet konstant i perioden.

3.7. Institusjonsbeboere innskrevet på langtidsopphold har stort behov for bistand

Knappt 40 prosent av alle mottakerne på institusjon har noe/avgrenset bistandsbehov, og vel 20 prosent har omfattende bistandsbehov. Det mangler opplysninger om bistandsbehov for 6 prosent av alle mottakerne.

Tabell 3.10. Mottakere av helsetjenester i hjemmet, praktisk bistand og institusjonstjenester per 31.12.2014. Bistandsbehov og type tjeneste. 2014

	Antall mottakere ved utgangen av året	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov	Prosent				
						I alt	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
Tjenestemottakere i alt	271 743	102 655	91 125	62 446	15 517	100	38	34	23	6
Andre tjenester til hjemmeboende	48 643	24 594	12 286	4 566	7 197	100	51	25	9	15
Bare helsetjenester i hjemmet	77 864	37 982	28 511	5 532	5 839	100	49	37	7	8
Bare praktisk bistand ..	39 078	23 561	9 508	4 449	1 560	100	60	24	11	4
Både helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand	63 085	14 833	31 575	16 321	356	100	24	50	26	1
Langtidsopphold i institusjon	33 843	520	5 500	27 665	158	100	2	16	82	0
Tidsbegrenset opphold i institusjon	9 230	1 165	3 745	3 913	407	100	13	41	42	4

Kilde: IPLOS

Det er en klar sammenheng mellom typer tjenester mottakerne er tildelt og mottakernes bistandsbehov. Fire av fem mottakere av langtidsopphold i institusjon har omfattende bistandsbehov (82 prosent). Blant mottakere som kun har helsetjenester i hjemmet, praktisk bistand eller andre tjenester varierer andelen som har omfattende bistandsbehov fra 7 til 11 prosent. Mottakere av tidsbegrenset opphold i institusjon, og mottakere av både helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand, kommer i en mellomstilling. Henholdsvis 42 og 26 prosent i disse gruppene har omfattende bistandsbehov.

3.8. Tilgang og avgang fra helse- og omsorgstjenestene

Tabell 3.11 viser tilgang av nye mottakere og avgang av eksisterende tjenestemottakere i løpet av ett år (fra 1. januar til 31. desember). I hvert av årene 2010 og 2011 kom det om lag 71 000 nye mottakere inn i helse- og omsorgstjenesten. I 2012 kom det om lag 74 000 nye mottakere inn, i 2013 ble det registrert nesten 75 000 nye mottakere, mens det i 2014 var 76 000 nye mottakere av helse- og omsorgstjenester.

Avgangen sank litt fra 2010 (69 000 mottakere) til 2011 (68 000 mottakere), men økte til vel 72 000 i 2012 og til nesten 78 000 i 2013. I 2014 er det igjen en nedgang i avgangen til snau 77 000. Sett i forhold til antall mottakere ved årsskiftene kom det inn nær 29 prosent nye mottakere siste år, og om lag 28 prosent gikk ut av tjenestene. Vel en fjerdedel av mottakerne skiftes altså ut hvert år i disse årene.

En stor del av brukerne av kommunale helse- og omsorgstjeneste mottar tjenester over flere år. Ofte starter tjenestebruken mens mottakeren har moderate behov for bistand. Deretter endres sammensetningen av tjenester til en mer omfattende tjenestebruk etter hvert som alder og bistandsbehov øker. I tabell 3.10 vises dette ved at avgang er vesentlig større enn tilgang for mottakere med høyest alder og bistandsbehov. Dette har sammenheng med at andelen nye mottakere i eldre aldersgrupper og/eller med stort bistandsbehov er beskjedne. Mottakere med slike karakteristika er innskrevet lenge før de oppnår slike verdier. Samtidig er det i disse kategoriene at det avsluttes flest tjenesteforhold på grunn av død, slik at samlet netto tilvekst viser negative verdier. Tabellen gir dermed inntrykk av at en kan forvente nedgang i eldre mottakere med omfattende bistandsbehov, men øvrig

statistikk viser at dette ikke er tilfelle. Årsaken til dette er at avgangen oppveies av overgang fra yngre til eldre aldersgrupper, og at eksisterende mottakere blir dårligere og dermed flyttes til grupper med mer bistandsbehov. Slike bevegelser gjengis ikke i tabellen.

De fleste av de nye mottakerne, definert som de som ikke var registrert med tjenester året før, hadde heller ikke vært registrert som mottakere i tidligere år. I 2014 var vel 50 000, eller to tredjedeler, av de nye mottakerne ”debutanter” i tjenesten, mens en tredjedel kom tilbake som mottakere etter et opphold på ett eller flere år.

Tabell 3.11. Tilgang og avgang av tjenestemottakere. 2010-2014

	Antall mottakere per 31.12	Tilgang		Avgang			Netto tilvekst 1/1- 31/12
		Nye tjenestemottakere I alt ¹	Har ikke hatt tjenester tidligere år	Tjenesteyting avsluttet i alt	Tjenesteyting avsluttet ²	Døde	
2010	265 723	71 266	49 580	68 959	37 211	31 748	2 307
2011	268 778	72 023	49 088	68 380	36 894	31 486	3 643
2012	271 503	74 178	50 719	72 369	39 155	33 214	1 809
2013	271 412	75 078	50 369	77 710	44 969	32 741	-2 637
2014	271 743	78 732	50 281	76 797	44 285	32 512	1 935
2014							
Alder							
0-17 år	14 251	4 542	3 078	3 482	3 448	34	1 060
18-49 år	53 248	17 818	10 609	15 598	14 996	602	2 220
50-66 år	36 986	12 980	8 545	11 447	8 519	2 928	1 533
67-79 år	48 796	20 297	14 233	16 538	9 759	6 779	3 759
80 år og eldre	118 461	23 094	13 815	29 731	7 562	22 169	-6 637
Bistands- behov³							
Noe/avgrenset	102 655	36 576	23 087	27 858	23 771	4 087	8 718
Middels til stort	91 125	20 559	11 462	18 837	9 486	9 351	1 722
Omfattende	62 446	5 891	3 293	19 479	1 763	17 716	-13 588
Uoppgitt	15 517	15 706	12 439	10 623	9 265	1 358	5 083

¹ Tjenestemottakere som mottar tjenester i statistikkåret som ikke har hatt tjenester tidligere år. ² Personer med avsluttet tjenesteyting i løpet av statistikkåret, men ikke registrert som død.

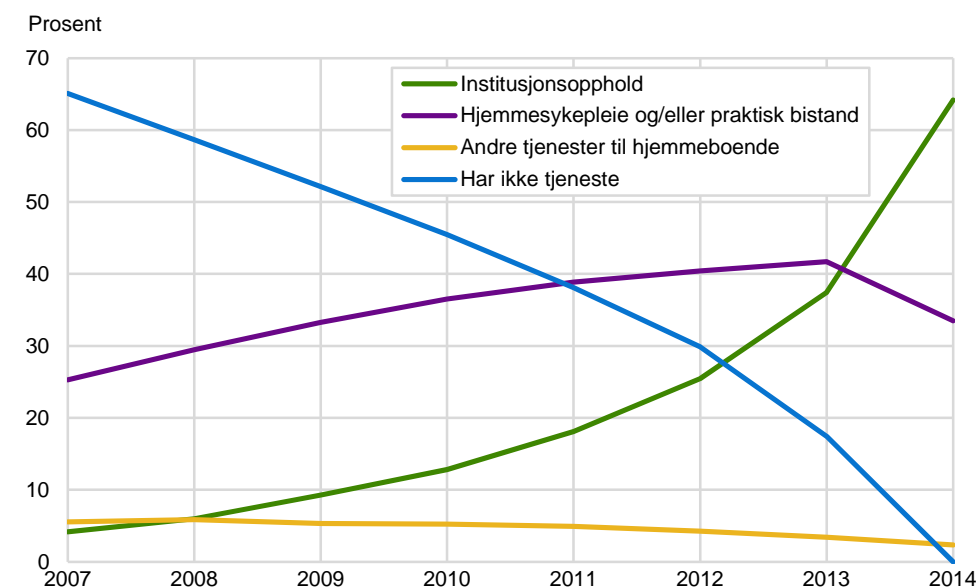
³ IPLOS data sendes inn for en enkelt årgang. Forskjeller mellom vekst innen et år relativt til foregående år kan skyldes endringer i rutiner/rettelser i data fra et år til et annet

Kilde: IPLOS.

3.9. Utvikling i tjenestebildet frem mot død

Noe under halvparten av dem som avsluttet tjenestebruken døde i løpet av 2014 (42 prosent). Figur 3.8 viser hvordan tjenestebildet utvikler seg for tjenestemottakere som døde i løpet av 2014, og som mottok tjenester på dødstidspunktet. For årene før 2014 vises situasjonen for mottakerne ved utgangen av året, mens for 2014 vises tjenestene bruker mottok på dødstidspunktet. Figuren viser dermed utviklingen over en syvårs periode.

Andelen som brukte tjenester var 35 prosent i 2007, og den økte jevnt fram til dødstidspunktet i 2013. Institusjonsbruken er den tjenesten som øker mest. Mens 4 prosent av tjenestemottakerne hadde denne tjenesten ved utgangen av 2007, så var 64 prosent innskrevet på institusjon når de døde. Utviklingen kan gi inntrykk av at personer som ikke bruker tjenester, innskriveres direkte på institusjon. Den vanligste veien til institusjon går imidlertid via hjemmetjenestene, men her utligner nok tilgangs- og avgangs tallene hverandre.

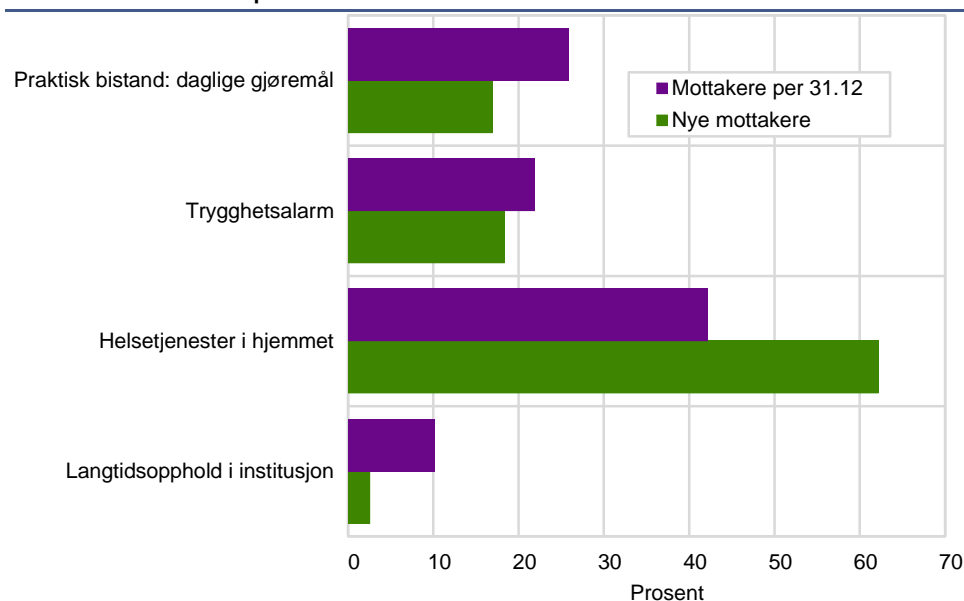
Figur 3.7. Utvikling i tjenester for tjenestebrukere som døde i løpet av 2014

Kilde: IPLOS

3.10. Tiltak for de nye tjenestemottakerne

Helse- og omsorgstjenester utenfor institusjon er det vanligste tiltaket både blant de nye mottakerne (tabell 3.11) og for alle som var mottakere ved utgangen av året (tabell 3.4).

Antallet nye tjenestemottakere som har mottatt tjeneste har vært nær uendret for de fleste tjenestene i perioden 2010-2014. Unntatt er praktisk bistand, pleie og omsorg utenfor institusjon, rehabilitering utenfor institusjon og trygghetsalarm hvor antallet har gått ned med opp til 26 prosent (praktisk bistand). Figur 3.9 viser hvordan alle mottakere og nye mottakere fordeler seg på disse fire tjenestene per 31. desember 2014.

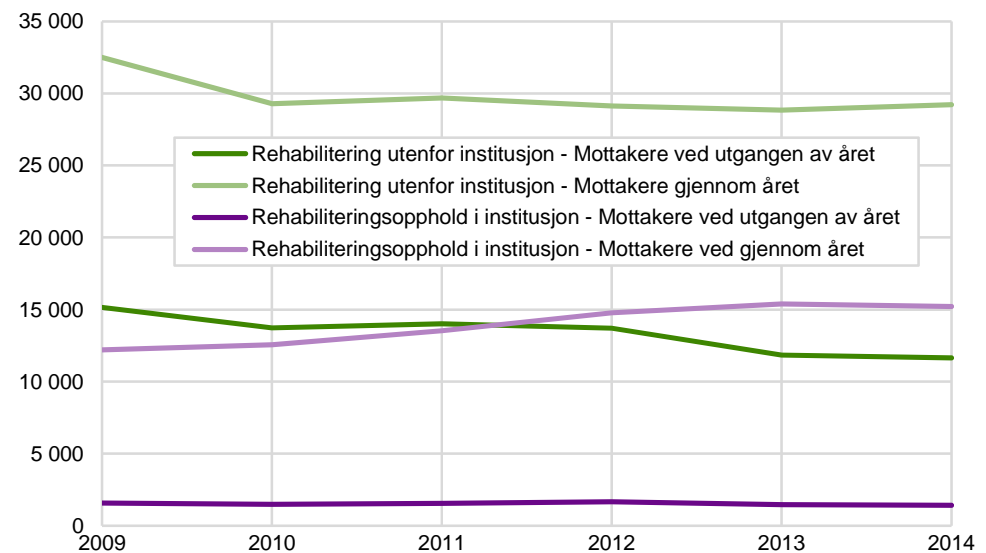
Figur 3.8. Andel med ulike tiltak ved utgangen av året blant alle mottakere, og blant nye mottakere per 31.12.2014

Kilde: IPLOS

3.11. Habilitering og rehabilitering

Habilitering og rehabilitering er tidsavgrensede, planlagte prosesser med klare mål og virkemidler, hvor flere aktører samarbeider om å gi nødvendig bistand til brukerens egen innsats for å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltakelse sosialt i samfunnet. Ofte vil fysioterapeuter/ergoterapeuter være viktige samarbeidspartnere for pleie og omsorgstjenesten når brukeren mottar rehabilitering. I IPLOS skilles det mellom rehabilitering utenfor og i institusjon.

Figur 3.9. Mottakere av re-/habilitering i/utenfor institusjon ved utgangen av og gjennom året

Kilde: IPLOS

Vel 11 000 bruker mottok re-/habilitering utenfor institusjon ved utgangen av 2014. Vel 40 prosent av disse var i aldersgruppen under 50 år. Tallene for re-/habilitering utenfor institusjon har vært relativt stabile siden 2010.

Om lag 1 400 personer var innskrevet på re-/habiliteringsopphold ved utgangen av 2014. Aldersfordelingen på brukerne viser at dette er et tilbud mer rettet mot eldre brukere enn tilsvarende for re-/habilitering utenfor institusjon.

Tabell 3.12. Mottakere av re-/habilitering utenfor institusjon. Bistandsbehov og alder. Per 31.12.2014

	Mottakere i alt	I alt	Prosent			
			Noe/ avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
Mottakere i alt ...	11 647	100	33	33	17	18
0-49 år	4 857	100	33	25	17	25
50-66 år	1 890	100	34	32	19	15
67-79 år	1 916	100	32	34	17	17
80-89 år	2 135	100	33	42	14	10
90 år og eldre	848	100	28	50	17	5

Kilde: IPLOS

Tabell 3.13. Mottakere av re-/habilitering i institusjon. Bistandsbehov og alder. Per 31.12.2014

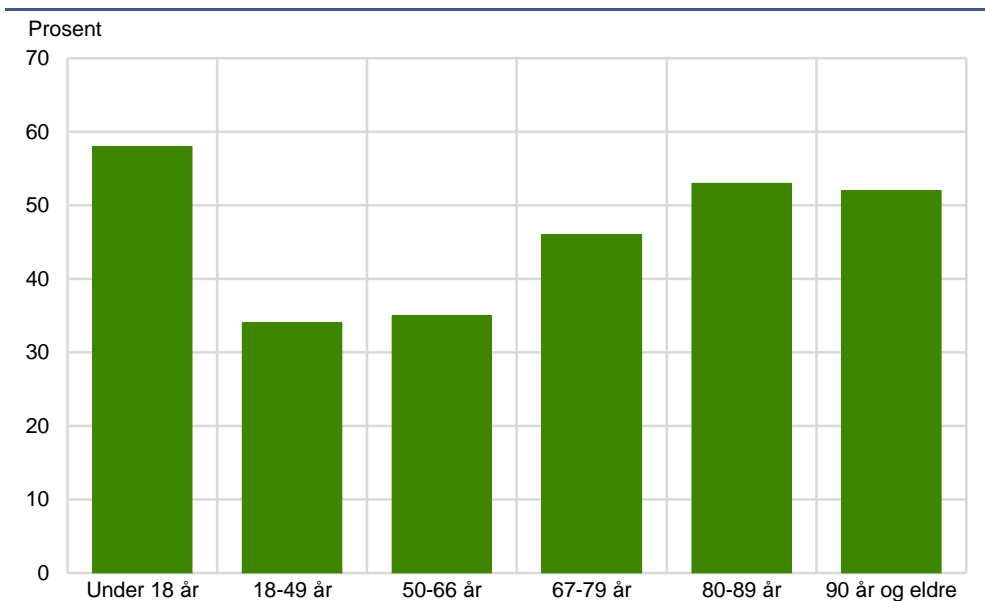
	Mottakere i alt	I alt	Noe/ avgrenset bistands- behov	Middels til stort bistands- behov	Omfattende bistands- behov	Uoppgitt bistands- behov
Mottakere i alt	1 415	100	20	47	26	7
0-49 år	54	100	9	46	26	19
50-66 år	173	100	18	38	38	7
67-79 år	418	100	19	45	25	11
80-89 år	533	100	23	48	23	6
90 år og eldre	237	100	20	57	23	1

Kilde: IPLOS

3.12. Privat, ikke betalt hjelp

Tradisjonelt har familie og nærmiljø stått sentralt i den daglige omsorgen av eldre og funksjonshemmede. I dag er mye av dette erstattet av en profesjonalisert omsorgssektor som yter den daglige pleie og omsorgen for mennesker som har behov for slike tjenester. Tall fra IPLOS viser likevel at det fremdeles ytes mye bistand fra pårørende. I IPLOS registreres omfanget av slik hjelp som et eget spørsmål om tilgang på privat, ikke betalt hjelp. Spørsmålet ble endret i 2009-versjonen av IPLOS, og tabellen viser derfor bare utviklingen fra 2009 (Vedleggstabell B 4.).

Ved utgangen av 2014 var det 46 prosent av alle tjenestemottakere som mottok en eller annen form for ubetalt hjelp. Andelen som mottar slik bistand varierer med ulike tjenestetyper. Ikke overraskende er andelen lavest for mottakere innskrevet på langtidsopphold. Her vil mesteparten av omsorgsbehovene ivaretas av institusjonens personale. At så mye som 62 prosent av mottakerne innskrevet på tidsbegrenset opphold også mottar privat ikke betalt hjelp, kan kanskje virke overraskende. Dette må imidlertid sees i sammenheng med at store deler av korttidsoppholdene gis nettopp for å avlaste pårørende med omfattende omsorgsoppgaver. At barn under 18 år også mottar mest ikke betalt hjelp har sammenheng med foreldres naturlige omsorgsfunksjon for nettopp denne aldersgruppen.

Figur 3.10. Andel mottaker av helse- og omsorgstjenester som får ubetalt hjelp per 31.12. Etter alder. 2014

Kilde: IPLOS

4. Institusjonstjenester

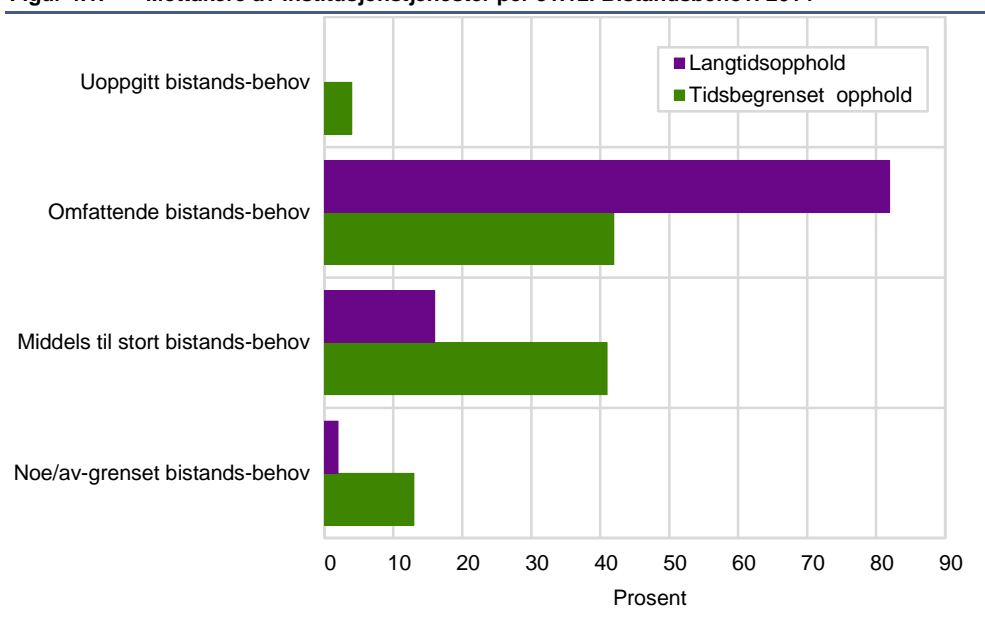
4.1. Fire av fem med langtidsopphold på institusjon har omfattende bistandsbehov

Blant dem som har langtidsopphold i institusjon har de fleste, fire av fem eller 82 prosent, omfattende bistandsbehov. Andelen med omfattende bistandsbehov er økende i perioden fra 2009 til 2014, noe som kan tyde på at terskelen for å få institusjonsplass er blitt hevet.

At fire av fem med langtidsopphold i institusjon har omfattende bistandsbehov gjelder nesten uansett alder, bortsett fra aldersgruppen 0-49 år, der 66 prosent har omfattende bistandsbehov. Dette må sees i sammenheng med at denne gruppen normalt omfatter helt andre typer institusjonsopphold enn tilsvarende for eldre mottakere. 1,5 prosent av beboerne i langtidsopphold er under 50 år.

Tidsbegrenset opphold brukes i større utstrekning av yngre mottakere. Nær hver fjerde mottaker av tidsbegrenset opphold i institusjon er under 50 år (23 prosent). Alt i alt har nær syv av ti av disse mottakerne omfattende bistandsbehov (65 prosent). Vel 30 prosent av mottakerne over pensjonsalderen har omfattende bistandsbehov. Mottakere av tidsbegrenset opphold i institusjon i alderen 50-66 år er i en mellomstilling; 42 prosent av disse oppgis å ha omfattende bistandsbehov. Andelen med omfattende bistandsbehov blant mottakere av tidsbegrenset opphold i institusjon har økt litt fra 2009 til 2014, med 5 prosentpoeng.

Figur 4.1. Mottakere av institusjonstjenester per 31.12. Bistandsbehov. 2014

Kilde: IPLOS

4.2. Fire av ti institusjonsbeboere vurdert av lege, to av ti vurdert av tannhelsepersonell

Det ser ut til at flere beboere i langtidsopphold blir vurdert av lege. Andelen som har vært vurdert av lege i løpet av siste år har økt jevnt fra 2007 til 2014. Det kan ikke utelukkes at økningen har sammenheng med en mer fullstendig registrering i IPLOS. Andelen av beboere i langtidsinstitusjon som har vært vurdert av tannhelsepersonell, økte fra 17 til 28 prosent fra 2007 til 2014.

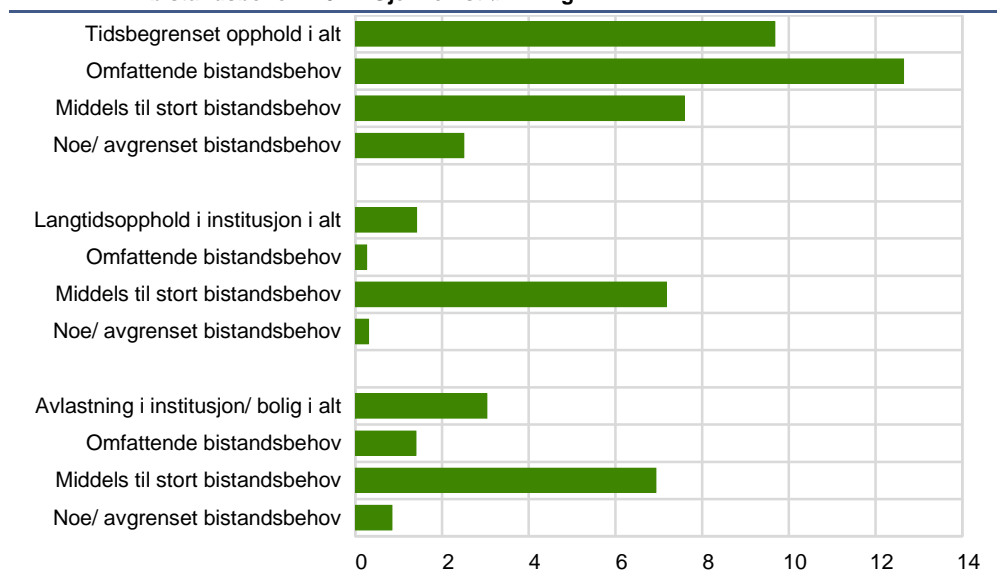
Tabell 4.1. Andel av institusjonsbeboere innskrevet på langtidsopphold per 31.12 som er vurdert siste 12 måneder av lege og tannhelsepersonell. 2009-2014

	Antall institusjonsbeboere	Vurdert av	
		Lege	Tannhelsepersonell
		Prosent	
2009	34 802	35	23
2010	34 469	41	25
2011	34 232	38	22
2012	34 012	42	25
2013	33 968	41	24
2014	33 843	45	28

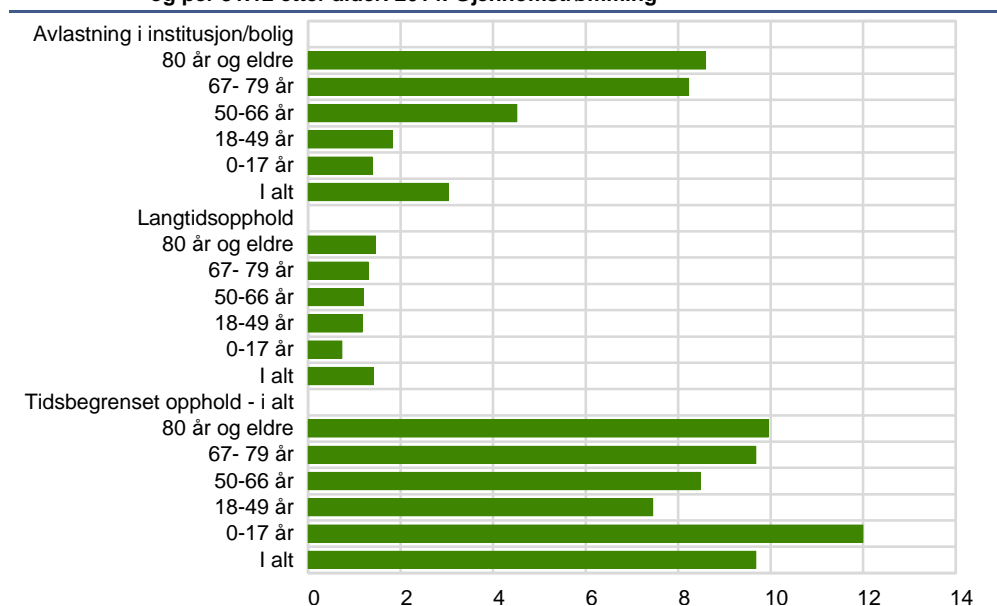
Kilde: IPLOS.

4.3. Gjennomstrømming i institusjonene

Det kan være formålstjenlig å analysere mottakere av tjenester både per 31. desember og i løpet av året. Mens førstnevnte gir informasjon om antall mottakere på ett tidspunkt, gir sistnevnte informasjon om antall mottakere gjennom hele året.

Figur 4.2. Mottaker av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon etter bistandsbehov. 2014. Gjennomstrømming

Kilde: IPLOS

Figur 4.3. Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter alder. 2014. Gjennomstrømming

Kilde: IPLOS

Gjennomstrømming av tjenestemottakere: Beregnes som antall tjenestemottakere i løpet av året delt på antall mottakere per 31.12, samme år.

Gjennomstrømmingen i tidsbegrenset institusjonsopphold er større jo eldre mottakerne er når den yngste gruppen (0-17 år) blir holdt utenfor. Blant mottakere av avlastning i institusjon er det en entydig sammenheng mellom alder og gjennomstrømming; gjennomstrømmingen er større jo eldre mottakerne er. Gjennomstrømmingen blant mottakere med langtidsopphold viser svak sammenheng med alder, den ligger på 0,7 til 1,5, og er størst for de eldste.

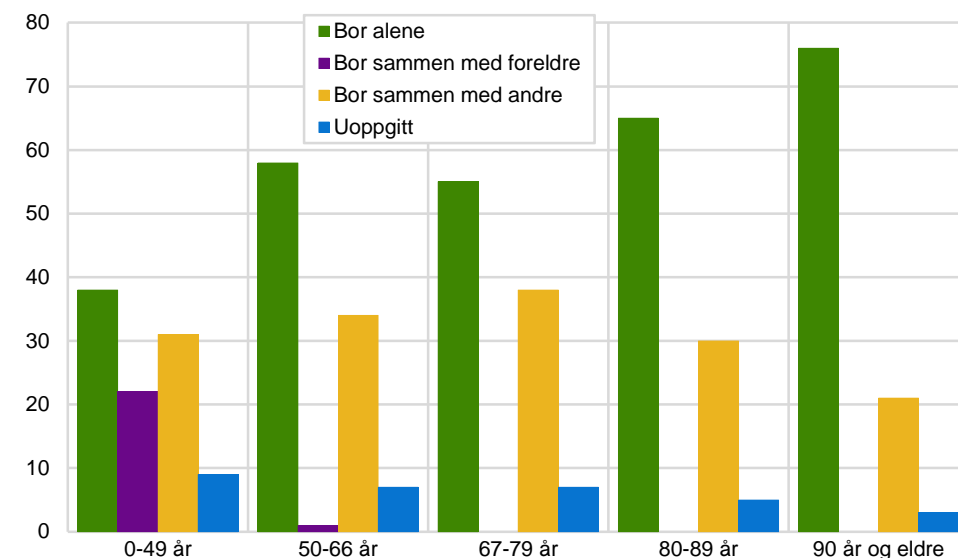
5. Tjenester til hjemmeboende mottakere

5.1. Halvparten av hjemmeboende mottakere av pleie- og omsorgstjenester bor alene

Fra og med 2009 er det i registreringen i IPLOS mulig å spesifisere om mottakeren bor sammen med foreldre. I 2014 bodde 6 prosent av alle hjemmeboende mottakere sammen med foreldre, og blant mottakerne under 50 år var det 22 prosent som bodde sammen med foreldre. Om lag halvparten av alle hjemmeboende mottakere (56 prosent) bor alene, og denne andelen har økt litt siden 2009 (4 prosentpoeng). Registreringen av husstand i IPLOS er ellers blitt mer fullstendig, i det andelen med uoppgitt husstand har gått ned fra 15 prosent i 2009 til 7 prosent i 2014.

Blant de hjemmeboende tjenestemottakerne er andelen unge mottakere noe større enn for tjenestemottakere i alt; en av fire hjemmeboende er under 50 år (28 prosent).

Figur 5.1. Mottakere av helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende per 31.12. Alder og husstand. 2014

Kilde: IPLOS

Om lag en av tre hjemmeboende mottakere (32 prosent) bor sammen med andre, og av dem som er under 50 år gjelder det halvparten. Blant de hjemmeboende under 50 år er det 22 prosent som bor sammen med foreldre, mens 31 prosent bor sammen med andre. Det er flere som bor alene jo eldre aldersgruppe man tilhører. Bare 21 prosent av mottakerne over 90 år bor sammen med noen.

5.2. Trygghetsalarm til de eldre, omsorgslønn og avlastning til de yngste

Andelen av de hjemmeboende tjenestemottakerne som mottar trygghetsalarm, omsorgslønn og avlastning er omtrent uendret i perioden 2009 til 2014. Hver tredje hjemmeboende tjenestemottaker har trygghetsalarm. Jo eldre mottakeren er, jo større andel er det som har trygghetsalarm. Få yngre mottakere har denne tjenesten, men blant tjenestemottakerne i alderen 80 år og eldre er det 55-70 prosent som har trygghetsalarm.

Tabell 5.1. Hjemmeboende tjenestemottakere som mottar trygghetsalarm, omsorgslønn, avlastning eller rehabilitering utenfor institusjon per 31.12. Alder. 2009-2014 Prosent

	Antall hjemmeboende tjenestemottakere	Trygghetsalarm	Avlastning utenfor institusjon	Omsorgslønn	Rehabilitering utenfor institusjon
2009	229 004	32	4	4	7
2010	229 093	32	4	4	6
2011	232 400	32	4	4	6
2012	234 990	31	3	4	6
2013	235 189	31	3	4	5
2014	235 806	31	3	4	5
2014					
Under 18 år	13 747	0	43	29	12
18-49 år	52 742	2	3	6	6
50-66 år	35 350	12	0	3	5
67-79 år	42 247	32	0	2	5
80-89 år	66 010	55	0	1	3
90 år og eldre	25 709	69	0	1	3

Kilde: IPLOS.

Tabell 5.2. Hjemmeboende tjenestemottakere som mottar trygghetsalarm, omsorgslønn, avlastning eller rehabilitering utenfor institusjon per 31.12. Bistandsbehov. 2014. Prosent

	Antall hjemmeboende tjenestemottakere	Trygghetsalarm	Avlastning utenfor institusjon	Omsorgslønn	Rehabilitering utenfor institusjon
2014	235 806	31	3	4	5
Noe/avgrenset bistandsbehov .	101 628	32	1	1	4
Middels til stort bistandsbehov .	84 549	36	4	5	5
Omfattende bistandsbehov	34 478	24	8	12	6
Uoppgitt bistandsbehov	15 151	15	3	2	14

Kilde: IPLOS.

Avlastning utenfor institusjon og omsorgslønn er først og fremst en tjeneste for de yngste mottakerne og deres pårørende. Av mottakerne under 18 år er det vel 40 prosent som har avlastning utenfor institusjon, og nær 30 prosent som har pårørende som mottar omsorgslønn for å bistå de unge. Blant mottakere over 18 år er det svært få som mottar slike tjenester. Også habilitering og rehabilitering utenfor institusjon blir mer brukt av unge under 18 år enn av eldre aldersgrupper, men forskjellen er ikke så stor som for de andre tjenestetypene.

5.3. Fire av ti unge mottakere under 18 år har støttekontakt

Andelen som har mottatt støttekontakt er omtrent uendret i perioden 2009 til 2014. Støttekontakt er et tilbud som oftest brukes overfor barn og unge, og mer enn fire av ti mottakere under 18 år har støttekontakt. Også i aldersgruppen 18-49 år har en av fire mottakere støttekontakt, og nesten en av fem mottakere i alderen 50-66 år har dette tilbudet. Støttekontakt brukes i liten grad overfor mottakere over pensjonsalderen.

Dagsenter er et tilbud om aktivisering og sosialt fellesskap, som ikke er lovpålagt for kommunene. Tilbudet er nokså jevnt fordelt mellom mottakere i aldersgruppene fra 18 år og oppover, men gis nesten ikke til noen under 18 år. Fordelt etter

aldersgrupper varierer tilbudet om dagsenter fra 7 prosent blant de i aldersgruppen 67-79 år til 11 prosent blant mottakerne i alderen 18-49 år.

Tabell 5.3. Hjemmeboende tjenestemottakere med støttekontakt, dagsenter og/eller dagopphold per 31.12 etter alder. 2014

	Antall hjemmeboende mottakere	Støttekontakt	Prosent	
			Dagsenter	Dagopphold
2009	229 004	12	8	2
2010	229 093	13	8	2
2011	232 400	13	8	2
2012	234 990	13	9	2
2013	235 189	13	9	2
2014	235 806	13	9	2
2014				
Under 18 år	13 747	45	0	0
18-49 år	52 742	24	11	0
50-66 år	35 350	19	10	1
67-79 år	42 247	8	7	2
80-89 år	66 010	3	9	3
90 år og eldre	25 709	2	10	3

Kilde: IPLOS

Dagopphold i institusjon er et tilbud som når 2 prosent av de hjemmeboende tjenestemottakerne. Tilbudet gis ikke til noen mottakere under 50 år. Det er også få mottakere i aldersgruppene 50 år og over (1-3 prosent) som har et tilbud om dagopphold i institusjon.

5.4. Få har brukerstyrt personlig assistent (BPA)

Brukerstyrt personlig assistent (BPA) er et tilbud for de få. I alt er det 1 prosent av alle mottakere av helse- og omsorgstjenester som har BPA. Det er noen (2 prosent) unge mottakere under 18 år som har BPA, og noen (3 prosent) i aldersgruppene mellom 18 og 66 år. Nesten ingen mottakere over 67 år har BPA.

Heller ikke for BPA har det vært noen større endring i *andel* som mottar tjenesten i perioden fra 2009 til 2014; andelen har økt fra 1 til 1,2 prosent. Likevel er det i 2014 så mange som 467 flere enn i 2009 som mottar denne tjenesten, noe som tilsvarer en økning på 18 prosent. Det kan se ut som veksten har flatet ut siden det bare var en liten økning i antall BPA-mottakere i perioden fra 2011 til 2014.

Tabell 5.4. Hjemmeboende tjenestemottakere med BPA per 31.12. Alder. 2014

	Antall hjemmeboende mottakere	Praktisk bistand i form av brukerstyrt personlig assistent (BPA)	Andel med BPA
2009	229 004	2 540	1
2010	229 093	2 670	1
2011	232 400	2 904	1
2012	234 990	2 890	1
2013	235 182	2 888	1
2014	235 806	3 007	1
2014			
Under 18 år	13 747	264	2
18-49 år	52 742	1 412	3
50-66 år	35 350	1 007	3
67-79 år	42 247	286	1
80-89 år	66 010	32	0
90 år og eldre	25 709	6	0

Kilde: IPLOS

5.5. Timer tildelt for alle tjenestetyper

Tabell 5.5 viser tildelte timer per uke til hver enkelt type tjeneste for seg. De som får flest timer hjelp per uke er dem som har avlastning i institusjon eller bolig. Dernest følger mottakere med personlig assistent, praktisk bistand i form av opplæring i daglige gjøremål og de som har avlastning utenfor institusjon.

Tabell 5.5. Fordeling av tjenestemottakere per 31.12 etter tildelte timer 2014. Prosent

		Under 2 timer i uken	2-5 timer i uken	5-10 timer i uken	10-15 timer i uken	15-35,4 timer i uken	Tilsvarende 1 årsverk eller mer
Praktisk bistand: daglige gjøremål	100	77	12	4	2	2	2
Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål	100	29	18	10	7	15	22
Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent ..	100	1	3	15	16	34	30
Dagsenter	100	2	8	30	23	36	1
Helsetjenester i hjemmet	100	55	23	12	4	4	2
Avlastning - utenfor institusjon	100	2	13	26	28	21	10
Støttekontakt	100	5	79	14	1	0	0
Omsorgslønn	100	1	18	40	20	19	2
Avlastning - i institusjon	100	3	2	6	9	28	52
Dagopphold	100	1	3	40	31	23	1
Nattopphold i institusjon	100	38	13	0	0	0	50

Kilde: IPLOS.

Det gjennomsnittlige timetallet er stort sett det samme i 2014 som i 2009 for de fleste tjenestetypene. For de fleste typer tjenester der det kan fattes vedtak om tildeling av timer, er slike vedtak faktisk gjort for 90 prosent eller flere av mottakerne. Men for mottakerne av avlastning i institusjon/bolig er det bare fattet vedtak for 60 prosent. Blant mottakerne av dagsenter/dagtilbud og dagopphold i institusjon er det bare fattet vedtak om tildeling av timer for vel nær 90 prosent av mottakerne.

Av dem som får vanlig praktisk bistand (hjemmehjelp) mottar de fleste, nær 80 prosent, under to timer hjelp per uke, og svært få mottar mer enn femten timer per uke. Også blant mottakerne av helsetjenester i hjemmet er det mer enn halvparten som får hjelp under to timer per uke. I den motsatte enden av skalaen er de som mottar personlig assistanse og avlastning i institusjon eller bolig. Bare 1 prosent av dem som har BPA får hjelp mindre enn to timer per uke, og 64 prosent får hjelp femten timer eller mer per uke. Blant dem som mottar avlastning i institusjon eller bolig får 3 prosent hjelp mindre enn to timer per uke, mens hele 80 prosent får hjelp mer enn femten timer per uke.

Tabell 5.6. Andel tjenestemottakere per 31.12 med 10 tildelte timer eller mer for de tjenester hvor timetallet skal registreres 2010-2014. Prosent

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Praktisk bistand: daglige gjøremål	5	5	5	6	6	7
Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål	44	43	43	42	42	44
Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent	81	81	80	80	80	80
Dagsenter	62	60	58	58	58	60
Helsetjenester i hjemmet	11	10	10	10	10	10
Avlastning - utenfor institusjon	62	60	59	59	59	59
Støttekontakt	3	3	2	2	2	2
Omsorgslønn	42	42	41	41	41	41
Avlastning - i institusjon	90	92	89	89	90	89
Dagopphold	57	56	55	56	55	56
Nattopphold i institusjon	21	..	27	40	38	50

Kilde: IPLOS

Tabell 5.6 viser hvor stor andel av mottakerne av ulike tjenester som er tildelt ti timer per uke eller mer i perioden fra 2009 til 2014. Det har vært små eller ingen endringer i andelene som får så mange timer per uke i de foregående fire årene.

6. Nærmere om mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand

6.1. Flere med omfattende bistandsbehov blant dem under 67 år

Blant mottakerne av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand er en av fem mottakere under 50 år (24 prosent). Svært få, under 1 prosent, er under 18 år. Hovedtyngden av dem som får helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand (59,3 prosent) er over pensjonsalderen.

Tabell 6.1. Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2009-2014

	Antall mottakere	I alt	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
	Prosent					
2009	174 477	100	46	33	12	9
2010	174 570	100	45	36	13	6
2011	177 082	100	44	37	14	6
2012	178 687	100	44	38	14	5
2013	179 859	100	43	38	14	4
2014	180 027	100	42	39	15	4
2014						
Under 18 år	1 678	100	23	29	30	18
18-49 år	41 753	100	40	36	17	7
50-66 år	29 885	100	42	36	17	5
67-79 år	34 059	100	44	38	13	5
80-89 år	51 624	100	47	40	11	2
90 år og eldre	21 028	100	37	47	15	1

Kilde: IPLOS.

Heller ikke blant mottakerne av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand har det vært særlig endring i fordelingen etter bistandsbehov i årene fra 2009 til 2014. Det kan se ut til at det også i denne mottakergruppen blir relativt færre med avgrenset bistandsbehov, men endringene er som nevnt små.

Andelen som har omfattende bistandsbehov er klart større blant yngre mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand enn blant eldre. Dersom en holder gruppen med uoppgitt bistandsbehov utenfor blir forskjellene enda større. Dette har sammenheng med at eldre med omfattende bistandsbehov ofte får langtidsopphold i institusjon. Samtidig er det et mål å unngå langtidsplass i institusjon for yngre mottakere, og spesielt gjelder dette dem som er under 50 år. Andel med uoppgitt bistandsbehov har for øvrig gått ned sammenlignet med tidligere år.

6.2. Yngre og aleneboende mottakere får flere timer hjelp per uke fordi de trenger mer

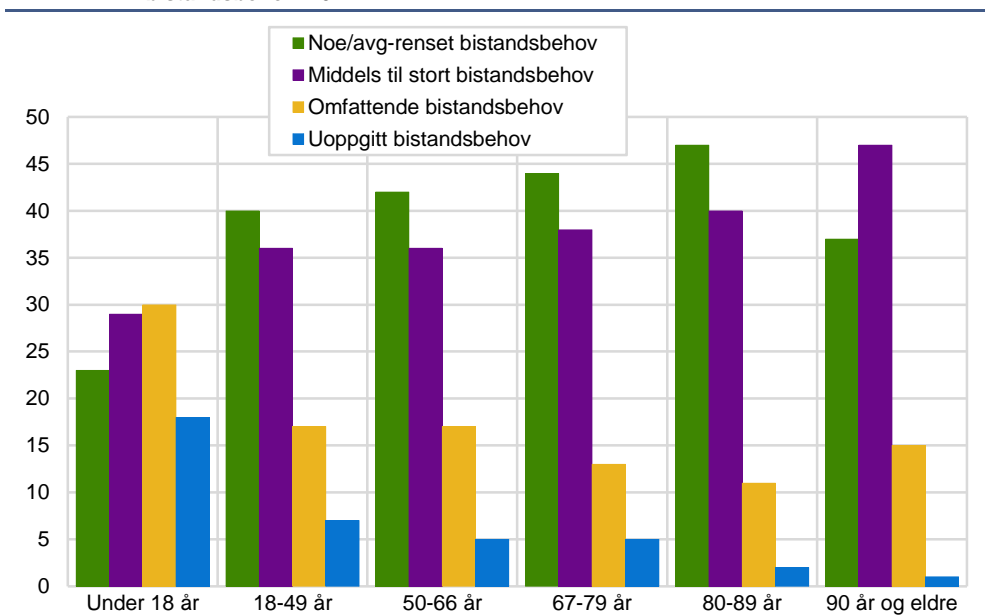
Bistandsbehovet er større blant yngre enn eldre mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand. Det skyldes, som nevnt ovenfor, at mange av de eldre med omfattende bistandsbehov får hjelp i form av langtidsplass i institusjon. At de yngre mottakerne får tildelt flest timer per uke med hjelp, henger dessuten sammen med at de gjennomgående har størst bistandsbehov.

I gjennomsnitt får hver mottaker hjelp om lag 9 timer per uke. Gjennomsnittstiden per mottaker har økt litt i perioden, fra 7,5 timer per uke i 2009 til 8,7 timer per uke i 2014. Det er de med mest omfattende behov som har fått økt antall timer per uke, mens mottakere med avgrenset eller middels bistandsbehov har fått litt lavere timer i antall per uke. De med noe/avgrenset bistandsbehov får omkring 2 timer per uke, nesten uavhengig av alder. Unntaket er de yngste mottakerne, som tildeles nær 5 timer per uke. Mottakere med middels til stort bistandsbehov får rundt 5 timer per uke hvis de er over 67 år, og 7-12 timer per uke hvis de er under 67 år, med flest

timer til dem som er under 18 år. Blant mottakere med omfattende bistandsbehov er det de i aldersgruppen 18-49 år som tildeles mest ressurser, med om lag 65 timer/uken i gjennomsnitt.

Figur 6.1. Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2014

Kilde: IPLOS

Tabell 6.2. Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og husstand. 2009-2014

	Antall mottakere med oppgitt timer/uken	Gjennomsnittlig antall timer				
		I alt	Bor alene	Bor sammen med andre	Bor sammen med foreldre	Uoppgitt
2009	163 394	7,5	8,7	5,7	9,6	6,2
2010	165 374	7,8	9	5,9	8,9	5,2
2011	169 723	7,9	9,1	6	9,6	4,2
2012	172 065	8,1	9,4	6,1	10,4	4,6
2013	173 459	8,4	9,7	6,4	11,4	3,0
2014	173 341	8,7	10,0	6,6	12,5	2,8
2014						
Under 67 år	69 462	14,6	18,5	9,5	12,6	3,1
67 år og eldre .	103 879	4,8	5,1	4,5	2,5	2,4

Kilde: IPLOS.

Mottakere i aldersgruppene 0-17 år og 50-66 år med omfattende bistandsbehov får henholdsvis 37 og 45 timer per uke, mens de over 67 år får fra i overkant av 13 timer per uke (aldersgruppen 80-89 år) til om lag 20 timer per uke (aldersgruppen 67-79 år).

Både de som bor alene og de som bor sammen med andre får gjennomsnittlig litt flere timer per uke i 2014 sammenliknet med tilsvarende tall fra 2009. De som bor alene får noe mer hjelp enn dem som bor sammen med andre, henholdsvis 10 og 7 timer per uke i gjennomsnitt. Mens de som bor sammen med foreldre får 13 timer per uke. Dette gjelder særlig de som er under 67 år. De som er under 67 år og bor alene får i gjennomsnitt om lag 19 timer per uke, mens de som bor sammen med andre får om lag 10 timer per uke. For mottakere over 67 år er det nesten ikke forskjell mellom de som bor alene og de som bor sammen med andre.

Tabell 6.3. Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12., etter alder og timeressurser. 2009-2014. Prosent

	Antall mottakere	I alt	Under 2 timer i uken	2 til 5 timer i uken	5 til 10 timer i uken	10-15 timer i uken	15-35,4 timer i uken	Brukere som mottar bistand tilsvarende et årsverk eller mer
2009	163 394	100	52	21	12	5	6	5
2010	165 374	100	52	21	12	5	6	5
2011	169 723	100	52	21	12	5	6	5
2012	172 065	100	52	21	12	5	6	5
2013	173 459	100	51	21	12	5	6	5
2014	173 341	100	52	20	12	5	6	6
2014								
0-49 år	40 811	100	54	14	7	4	8	14
50-66 år	28 651	100	52	17	9	4	8	9
67-79 år	32 783	100	54	21	12	5	5	3
80-89 år	50 408	100	52	24	14	5	4	1
90 år og eldre	20 688	100	41	26	19	7	7	1

Kilde: IPLOS.

Fordeling av tjenestemottakere etter timer per uke med hjelp er omtrent uendret de siste fem årene. I alle aldersgrupper, med unntak av de som er 90 år eller eldre, får over halvparten av mottakerne mindre enn to timer hjelp per uke. I alt er det 84 prosent av mottakerne av hjemmehjelp og praktisk bistand som får under 10 timer per uke. Blant mottakere under 50 år er det 78 prosent som får mindre enn 10 timer per uke. Mens omkring 10-15 prosent av mottakerne over 67 år får hjelp 10 timer per uke eller mer, gjelder dette om lag 21 prosent av mottakerne i alderen 50-66 år, og 26 prosent av mottakerne som er under 50 år.

6.3. Privat ubetalt hjelp som supplement til kommunale hjemmetjenester

IPLOS registrerer også om tjenestemottakerne har tilgang til privat ubetalt hjelp. Her dreier det seg vanligvis om hjelp som ytes av mottakernes familie og venner i nærmiljøet.

De som ikke har tilgang på privat hjelp, får i gjennomsnitt tildelt litt flere timer per uke med helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand (10 timer per uke, mens gjennomsnittet er 9 timer). De som har mer enn 9 timer per uke i privat hjelp, får også mer kommunal hjelp enn dem som har mindre eller ingen privat hjelp. Dette kan ha sammenheng med at årsaken til at de får mye privat hjelp også medfører behov for utstrakt bistand fra det kommunale tjenesteapparatet. Mottakere med det mest omfattende bistandsbehovet får imidlertid mest hjelp fra de kommunale tjenestene dersom de ikke har tilgang på privat hjelp.

Tabell 6.4. Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til mottaker. Bistandsbehov og tilgang privat hjelp. 2009-2014

	Antall mottakere	Gjennomsnittlig antall tildelte timer								
		I alt	Tilgang på privat hjelp						Mottar ikke privat hjelp	Uoppgitt
			Inntil 3 timer/uke	3 inntil 9 timer/uke	9 inntil 15 timer/uke	15 timer/uke og mer	Mottar hjelp, ukjent omfang			
2009	163 394	7,5	7,1	5,4	7,8	10,7	5,6	9	6	
2010	165 374	7,8	7,1	5,6	8,2	12,9	5,7	9,3	5,1	
2011	169 723	7,9	7,4	6,1	9,1	14,8	5,8	9,1	4,2	
2012	172 065	8,1	7,6	6,8	9,7	16,6	5,9	9,3	4,6	
2013	173 459	8,4	7,9	7,1	10,5	19,6	6	9,6	3,1	
2014	173 341	8,7	8,3	7,6	10,7	22,1	6,2	9,9	2,9	
2014										
Noe/avgrenset bistandsbehov	73 935	1,9	1,9	2	3,2	4,1	2	1,8	1,7	
Middels til stort bistandsbehov	68 205	6,5	6,5	6,3	7,4	12,3	5,6	6,7	4,4	
Omfattende bistandsbehov	25 864	35,5	32,2	22,6	24,9	40,6	22,1	43,7	19,7	
Uoppgitt bistandsbehov	5 337	2,6	3,8	2,4	2,1	4,2	3	3,3	2,3	

Kilde: IPLOS.

Tabell 6.5. Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12 som har individuell plan. Bistandsbehov og alder. 2009-2014

	Antall mottakere	I alt	Har individuell plan	Har ikke individuell plan	Ønsker ikke individuell plan	Ikke relevant	Uoppgitt
2009	174 477	100	8	69	1	5	17
2010	174 570	100	8	68	1	10	13
2011	177 082	100	8	68	1	13	10
2012	178 687	100	9	66	2	15	10
2013	179 859	100	9	65	2	17	7
2014	180 027	100	10	65	2	18	5
2014							
Noe/avgrenset bistandsbehov	76 376	100	5	67	2	23	3
Middels til stort bistandsbehov	69 594	100	11	68	2	17	2
Omfattende bistandsbehov	26 302	100	23	63	2	11	1
Uoppgitt bistandsbehov	7 755	100	1	19	1	7	72
Under 67 år							
Noe/avgrenset bistandsbehov	29 364	100	11	67	3	16	4
Middels til stort bistandsbehov	26 409	100	24	61	5	8	2
Omfattende bistandsbehov	12 876	100	42	49	4	4	1
Uoppgitt bistandsbehov	4 667	100	2	18	1	6	73
67 år og eldre							
Noe/avgrenset bistandsbehov	47 012	100	1	68	1	28	3
Middels til stort bistandsbehov	43 185	100	2	73	1	23	2
Omfattende bistandsbehov	13 426	100	5	76	1	17	1
Uoppgitt bistandsbehov	3 088	100	0	19	0	10	71

Kilde: IPLOS.

De får omkring 43 timer per uke med hjemmehjelp eller praktisk bistand, mens de med omfattende behov som har tilgang på privat hjelp får 22-41 timer per uke med hjemmehjelp eller praktisk bistand. Hver femte mottaker med omfattende bistandsbehov har ellers individuell plan. Tjenestemottakere med behov for langvarig og koordinert hjelp har rett til å få utarbeidet en individuell plan. (Alle som har behov for langvarige og koordinerte tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven, spesialisthelsetjenesteloven og psykisk helsevernloven har rett til å få utarbeidet en individuell plan).

Andelen med individuell plan økte noe i perioden 2009 til 2014. Ved utgangen av 2014, da vi har opplysninger fra alle kommuner, hadde 10 prosent av mottakerne av helsetjenester i hjemmet eller praktisk bistand en slik plan. Andelen med individuell plan var høyest blant de med omfattende bistandsbehov (23 prosent), og lavest blant dem med minst behov for bistand (5 prosent). For 5 prosent av tjenestemottakerne er det ikke oppgitt om det er utarbeidet individuell plan.

Fra og med 2009 har kommunene registrert hvor mange som ikke har individuell plan fordi de ikke ønsker det, eller fordi det ikke er relevant, for eksempel fordi de bare har ett tiltak. I 2014 var det registrert at 2 prosent av mottakerne ikke ønsket individuell plan, og at individuell plan ikke var relevant for 18 prosent av mottakerne.

Mottakere under 67 år har individuell plan i større grad enn eldre mottakere i alderen 67 år og over. Mens 1 til 5 prosent av de eldre over 67 år har individuell plan, er det fra 11 til 42 prosent av mottakere under 67 år som er registrert med individuell plan, avhengig av bistandsbehov.

6.4. Vel en av fire er vurdert av lege, og en av ti er vurdert av tannhelsepersonell siste år

Lov om tannhelsetjenesten fastsetter at den offentlige tannhelsetjenesten skal gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til grupper av eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og helsetjenester i hjemmet. Samtidig er det viktig at personer som mottar pleie og omsorgstjenester har nødvendig tilsyn av lege for å sikre at pasientene får riktig medisinsk oppfølging. Med bakgrunn i dette er det i IPLOS spørsmål om mottakere er vurdert av lege og/eller tannhelsepersonell i løpet av de

12 siste månedene. Det er viktig å merke seg at IPLOS ikke registrerer bruk av tjenester i privat regi.

Tabell 6.6. Mottakere av helsetjenester i hjemmet/praktisk bistand og langtids opphold i institusjon per 31.12 som er vurdert siste 12 måneder av lege og tannhelsepersonell. 2014. Prosent

	Antall mottakere	Vurdert av	
		Lege	Tannhelse- personell
2009	209 279	21	11
2010	209 039	24	11
2011	211 308	23	9
2012	212 699	25	10
2013	213 827	25	10
2014	213 870	27	11

Kilde: IPLOS

Basert på opplysninger fra kommunene er det en relativt liten andel av mottakere av tjenester registrert i IPLOS som vurdert av lege eller tannhelsepersonell. Omtrent tre ganger så mange er registrert vurdert av lege som av tannhelsepersonell. Før 2009 skulle det registres dag, måned og år for vurderingene, mens det fra og med 2009 er bare måned og år som kreves registrert. Dette har trolig gjort det enklere for kommunene å ajourføre registreringene.

Det er typisk for disse tjenestene (kontakt med lege eller tannhelsepersonell) at de ofte er del av privat virksomhet, og at kontakt skjer på mottakers eget initiativ uten at tjenestene informeres særskilt om dette. Derfor er nok andelen mottakere som har vært hos lege eller tannhelsepersonell betydelig større enn det resultatene her skulle tilsi.

Vedlegg A:

1. Beregning av bistandsnivåene i tabellene (samlemål)

I flere av tabellene i rapporten er tjenestemottakerne fordelt etter de tre bistandsnivåene

”Noe/avgrenset bistandsbehov”, ”middel til stort bistandsbehov” og ”omfattende bistandsbehov”. Det er IPLOS-samlemål som er grunnlaget for denne inndelingen. Det er gjort mindre justeringer av samlemålet fra i fjor etter at det er blitt kvalitetssikret av en arbeidsgruppe nedsatt av Helsedirektoratet. Justeringene har tilbakevirkende kraft for tidsserier.

Samlemålet er basert på de 17 bistandsvariablene i IPLOS som er ulike mål på tjenestemottakernes behov for personbistand tilknyttet til ulike aktiviteter i dagliglivet. For å kunne lage håndterbare fremstillinger av sammenheng mellom mottakeres bistandsbehov og tjenestemottak, sammenfatter samlemålet resultatene fra 15 av disse aktivitetene.

Samlemålet skal ikke benyttes til å beskrive enkeltpersoner da resultatet blir misvisende. IPLOS er et minstedatasett og dekker ikke alle forhold som har betydning for bistandsbehovet. Ved å standardisere de 17 bistandsvariablene med skårverdier, kan de brukes til statistiske formål og vise bistandsbehovet for grupper av tjenestemottakere (dvs. statistisk robuste grupper). Samlemålet benyttes for å framstille bistandsbehovet til tjenestemottakerne i et fugleperspektiv og er ikke et millimetermål.

Det understrekes at selv om tjenestemottakere kommer i den ”letteste” kategorien, kan noen ha store behov tilknyttet enkeltområder/variabler. Det er årsaken til at benevnelsen ”avgrenset bistandsbehov” inngår i kategorinavnet. Det behøver derfor ikke å være unormalt eller feil at mottakere registrert med ”noe/avgrenset bistandsbehov” mottar omfattende timebistand fra hjemmetjenesten eller har opphold i institusjon.

Nedenfor er det redegjort for algoritmen for samlemålet. En utfordring ved å omgjøre bistandsvariablene til et samlemål, er at de ikke er lineære variabler. Dette problemet er omgått ved å håndtere verdiene på variablene som ordinale nivåer. Med ordinalnivå menes at skårverdiene kan rangeres i forhold til hverandre, men tallene sier ingenting om avstanden mellom de enkelte skårverdiene. Algoritmen som benyttes for å beregne samlemålet, beregner et gjennomsnitt av disse variablene. Fordi dette er variabler som er inndelt i ordinale nivåer, skal ikke gjennomsnittet tolkes som et vanlig aritmetisk gjennomsnitt¹.

Algoritmen for beregning av samlemålet:

Trinn 1. Bistandsvariablene i IPLOS deles inn i 5 grupper av variabler

Bistandsvariablene i IPLOS deles inn i 5 grupper. Bare 15 av bistandsvariablene inngår direkte i gruppene. 2 bistandsvariablene er holdt utenfor fordi de ikke hadde tilstrekkelig signifikans i faktoranalysene som var grunnlaget for grupperingene. Variablene som er holdt utenfor de 5 gruppene er ”syn” og ”hørsel”.

---

¹ Anbefalt lesning for de som ønsker å sette seg videre inn i samlemålet: Helsedirektoratet (2010): Anbefaling fra arbeidsgruppe revidering av IPLOS samlemål (Helsedirektoratrapport IS-1831) http://www.helsedirektoratet.no/vp/multimedia/archive/00294/Anbefaling_fra_arbe_294669a.pdf

Variabelsammensetningen i og betegnelsen på gruppene vises i tabellen under:

A. Sosial fungering	B. Kognitiv svikt	C. Ivareta egen helsetilstand
1. Sosial deltakelse	4. Hukommelse	6. Ivareta egen helse
2. Beslutninger i dagliglivet	5. Kommunikasjon	
3. Styre atferd		
D. Husholdsfunksjoner	E. Egenomsorg	
7. Skaffe seg varer og tjenester	10. Personlig hygiene	
8. Alminnelig husarbeid	11. På- og avledning	
9. Lage mat	12. Spise	
	13. Toalett	
	14. Bevege seg innendørs	
	15. Bevege seg utendørs	

Trinn 2. Beregning av gjennomsnittsverdier for de 5 variabelgruppene
Hver bistandsvariabel har en skår fra 1 til 5 (kun heltall). For hvert individ beregnes en uvektet gjennomsnittsskår for variablene i hver av de 5 variabelgruppene.

Trinn 3. Omdanning til bistandsnivåer for hver av de 5 variabelgruppene
Det gjøres så en omdanning av gjennomsnittsverdiene for hver av de 5 variabelgruppene ved følgende prosedyre (fortsatt på individnivå):

Gjennomsnittsverdier

- mindre eller lik 2,0 tilordnes verdien 1,5 (defineres som lite/ avgrenset bistandsbehov)
- større enn 2,0 og mindre eller lik 3,0 tilordnes verdien 3,0 (defineres som middels til stort bistandsbehov)
- større enn 3,0 tilordnes verdien 4,5 (omfattende bistandsbehov)

Trinn 4. Fra overordnet samlemål til endelige bistandsnivågrupper
Det beregnes til slutt et uveid aritmetisk gjennomsnitt av de 5 gruppene (A, B, C, D og E) med bakgrunn i de avledede verdiene. Verdien tilordnes bistandsnivåene "lite/ avgrenset bistandsbehov", "middels til stort bistandsbehov" og "omfattende bistandsbehov" i henhold til trinn 3.

2. Oversikt over tjenesteområdene i IPLOS

Oversikt over alle variable i IPLOS finnes på denne lenken:

http://www.ssb.no/innrapportering/offentlig-sektor/_attachment/127022?_ts=13f9ee18ff0

Tjenestetyper

- 1 = Praktisk bistand - daglige gjøremål
- 2 = Praktisk bistand - opplæring - daglige gjøremål
- 3 = Praktisk bistand - brukerstyrt - personlig assistent
- 4 = Dagsenter/dagtilbud
- 5 = Matombringing
- 6 = Trygghetsalarm
- 7 = Avlastning - utenfor institusjon/bolig
- 8 = Avlastning i institusjon/bolig
- 9 = Støttekontakt
- 10* = Institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester
- 11 = Omsorgslønn
- 12 = Omsorgsbolig
- 13 = Annen bolig
- 14 = Planlagte tiltak
- 15 = Hjemmesykepleie

- 16 = Re-/habilitering utenfor institusjon
- 17 = Dagopphold i institusjon
- 18 = Tidsbegrenset opphold - utredning/behandling
- 19 = Tidsbegrenset opphold - habilitering/rehabilitering
- 20 = Tidsbegrenset opphold - annet
- 21 = Langtidsopphold i institusjon
- 22** = Nattopphold i institusjon
- 23** = Skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner
- 24** = Helsehjelp med tvang

- * Gått ut, inkludert i 21 Langtidsopphold i institusjon fra og med 2009.
- ** Gyldig fra og med 2009

Vedlegg B: Tabeller

Tabell B.1. Mottakere av ulike tjenester ved utgangen av året, 2009-2014. Alder. 2014

	2009	2010	2011	2012	2014			
					2013	I alt	67 år og eldre	Under 67 år
Tjenestemottakere i alt	266 409	265 723	268 813	271 530	271 412	271 743	167 257	104 485
Praktisk bistand: daglige gjøremål	95 537	93 895	92 343	90 252	89 404	86 559	64 749	21 810
Praktisk bistand- opplæring: daglige gjøremål	15 642	16 633	17 826	18 682	19 174	19 116	2 131	16 985
Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent (BPA)	2 540	2 670	2 904	2 892	2 888	3 007	324	2 683
Dagsenter	18 626	18 871	19 678	19 979	21 099	21 087	11 987	9 100
Matombringning	20 035	21 184	21 350	21 669	22 723	22 905	18 860	4 045
Trygghetsalarm	73 471	73 037	73 630	73 964	73 429	73 219	67 895	5 324
Avlastning- utenfor institusjon	8 044	8 122	8 129	8 072	8 011	8 020	209	7 811
Avlastning- i institusjon	2 525	2 348	2 614	2 605	2 514	2 552	524	2 028
Støttekontakt	28 154	28 955	29 453	29 976	30 568	30 961	5 736	25 225
Omsorgslønn	9 179	9 147	9 264	9 388	9 516	9 529	1 600	7 929
Helsetjenester i hjemmet	129 160	130 012	133 736	136 579	138 870	140 949	85 400	55 549
Rehabilitering utenfor institusjon	15 160	13 730	14 011	13 709	11 838	11 647	4 899	6 747
Dagopphold	4 446	4 465	4 217	4 536	3 845	3 622	3 364	258
Tidsbegrenset opphold i institusjon- utredning/ behandling	2 433	2 496	2 512	2 860	2 665	2 674	2 376	298
Tidsbegrenset opphold i institusjon- rehabilitering	1 577	1 489	1 555	1 668	1 470	1 415	1 188	227
Tidsbegrenset opphold i institusjon- annet	3 062	2 706	2 518	2 765	2 431	2 589	2 297	292
Langtidsopphold i institusjon	34 802	34 469	34 232	34 013	33 968	33 843	31 765	2 078
Bolig uten fast tilknyttet personell	:	17 145	18 644	19 349	19 532	19 075	12 206	6 869
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	:	5 737	6 575	6 580	6 319	6 217	3 773	2 444
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	:	15 220	16 350	16 430	16 879	17 041	7 964	9 077
Bolig med uoppsett på tilknyttet personell	:	4 690	2 914	2 500	2 042	1 754	851	903

Kilde: IPLOS.

Tabell B.2. Tjenestemottakere som har mottatt tjenester i løpet av statistikkåret, og gjennomstrømming, etter tjenestetypen. 2010-2014

	I løpet av året						Gjennomstrømming ¹					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
I alt	332 811	331 461	334 763	341 472	340 082	341 330	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
Praktisk bistand - daglige gjøremål ..	124 678	122 304	120 218	118 704	116 857	113 404	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Praktisk bistand - opplæring - daglige gjøremål	18 956	20 155	21 930	22 625	23 455	23 751	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Praktisk bistand - brukerstyrt - personlig assistent	2 974	3 103	3 391	3 335	3 361	3 434	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1
Dagsenter/dagtilbud	25 736	25 466	26 445	27 119	28 584	28 765	1,3	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4
Matombringning	29 586	31 091	31 670	32 235	33 214	34 193	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Trygghetsalarm	91 876	90 979	91 803	93 002	92 384	91 973	1,3	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
Avlastning - utenfor institusjon/bolig ...	10 001	9 971	10 073	10 158	9 898	9 838	1,2	1,2	1,2	1,3	1,2	1,2
Avlastning i institusjon/bolig	7 336	7 308	7 780	7 875	7 880	7 727	2,9	3,1	3	3	3,1	3,0
Støttekontakt	32 849	34 085	34 708	35 403	35 951	36 323	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Omsorgslønn	10 754	10 851	10 869	11 042	11 024	11 069	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Helsetjenester i hjemmet	191 998	193 881	197 323	204 624	207 921	209 010	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Re-/habilitering utenfor institusjon	32 540	29 327	29 731	29 177	28 791	29 230	2,1	2,1	2,1	2,1	2,4	2,5
Dagopphold i institusjon	8 322	8 069	7 847	8 362	7 398	7 002	1,9	1,8	1,9	1,8	1,9	1,9
Tidsbegrenset opphold - utredning/behandling	20 332	20 979	21 977	26 885	27 662	27 463	8,4	8,4	8,7	9,4	10,4	10,3
Tidsbegrenset opphold - habilitering/rehabilitering	12 209	12 550	13 525	14 784	15 394	15 169	7,7	8,4	8,7	8,9	10,5	10,7
Tidsbegrenset opphold - annet	20 889	20 254	19 913	21 736	22 372	21 854	6,8	7,5	7,9	7,9	9,2	8,4
Langtidsopphold i institusjon	49 056	48 676	48 440	48 642	48 076	47 996	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	:	17 761	19 145	19 431	19 996	23 093	:	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	:	7 030	8 005	8 166	7 833	7 732	:	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Bolig uten fast tilknyttet personell	:	20 361	22 292	23 247	23 404	20 216	:	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Bolig med uoppsett på tilknyttet personell	:	5 981	3 511	3 092	2 585	2 131	:	1,3	1,2	1,2	1,3	1,2

¹Gjennomstrømming er definert som antallet tjenestemottakere i løpet av året delt på mottakere per 31. 12

Kilde: IPLOS

Tabell B.3. Nye tjenestemottakere i løpet av statistikkåret etter tjenester de mottok per 31.12. 2014

	2010	2011	2012	2013	2014			
					I alt	Under 67 år	67-79 år	80 år og over
Praktisk bistand: daglige gjøremål	7 235	6 888	6 421	6 021	5 352	1 051	1 740	2 561
Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål	947	1 163	1 098	1 217	1 073	1 007	43	23
Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent	69	154	61	69	77	70	5	2
Dagsenter	1 023	1 197	1 204	1 253	1 235	284	394	557
Matombringing	1 480	1 430	1 382	1 440	1 421	152	465	804
Trygghetsalarm	5 896	6 315	6 489	6 103	5 811	381	1 615	3 815
Avlastning - utenfor institusjon	760	750	737	697	676	646	21	9
Avlastning - i institusjon	102	168	142	132	117	66	30	21
Støttekontakt	1 811	1 828	1 834	1 764	1 756	1 566	132	58
Omsorgslønn	532	532	527	511	553	446	77	30
Helsetjenester i hjemmet	18 965	19 585	19 936	19 604	19 664	9 252	5 028	5 384
Rehabilitering utenfor institusjon	2 109	2 270	2 196	1 992	2 053	1 210	455	387
Dagopphold	416	452	440	405	321	38	110	173
Tidsbegrenset opphold i institusjon - utredning/behandling	532	550	643	567	548	95	202	251
Tidsbegrenset opphold i institusjon - rehabilitering	424	457	479	419	398	82	168	148
Tidsbegrenset opphold i institusjon - annet	376	437	500	432	437	75	175	187
Langtidsopphold i institusjon	925	964	882	902	807	103	298	406
Bolig uten fast tilknyttet personell	1 008	1 028	1 008	963	773	367	221	185
Bolig med fast tilknyttet personell deler av døgnet	215	229	232	171	193	63	63	67
Bolig med fast tilknyttet personell hele døgnet	280	239	241	255	233	71	65	97
Bolig med uoppgitt på tilknyttet personell	59	193	161	74	43	24	7	12

Kilde: IPLOS.

Tabell B.4. Ubetalt hjelp til brukere av pleie og omsorgstjenestene. 2009-2014

	I alt	Inntil 3 timer/ uke	3 inntil 9 timer/ uke	9 inntil 15 timer/ uke	15 timer/ uke og mer	Mottar hjelp, ukjent omfang	Mottar ikke privat hjelp	Uoppgitt
2009	266 409	66 158	24 793	6 788	16 016	17 468	93 770	41 416
2010	265 723	52 115	20 938	5 387	14 494	32 767	107 774	32 248
2011	268 778	46 584	18 723	4 836	13 537	43 708	115 757	25 633
2012	271 503	41 669	16 310	4 241	12 214	50 339	120 867	25 863
2013	271 412	37 411	14 369	3 825	11 300	59 041	127 145	18 321
2014	271 743	33 079	12 479	3 423	10 411	64 762	130 438	17 151

Prosent

2014

Tjeneste

Bare praktisk bistand	100	15	5	1	3	22	49	5
Bare helsetjenester i hjemmet	100	9	4	1	3	25	50	8
Både helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand	100	18	7	1	3	26	45	1
Andre tjenester til hjemmeboende	100	10	4	2	8	25	38	14
Tidsbegrenset opphold i institusjon	100	12	5	2	10	33	32	6
Langtidsopphold i institusjon	100	9	4	1	2	16	67	1

Alder

Under 18 år	100	4	3	3	19	29	30	13
18-49 år	100	8	3	1	6	16	57	8
50-66 år	100	11	3	1	3	17	58	7
67-79 år	100	12	4	1	3	26	46	7
80-89 år	100	15	6	1	2	29	43	5
90 år og eldre	100	17	7	1	1	26	45	3

Kilde: IPLOS.

Tabell B.5. Mottakere av institusjonstjenester per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2009-2014

	Antall mottakere	I alt	Noe/av-grenset bistandsbehov	Prosent		
				Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
Tidsbegrenset opphold						
2009	9 597	100	15	39	37	8
2010	9 039	100	13	41	41	5
2011	9 199	100	13	41	41	5
2012	9 907	100	14	41	40	5
2013	9 080	100	13	41	41	4
2014	9 230	100	13	41	42	4
2014						
0-49 år	2 109	100	5	27	65	3
50-66 år	736	100	13	34	42	10
67-79 år	1 894	100	13	43	36	8
80-89 år	3 018	100	16	45	35	3
90 år og eldre	1 473	100	15	52	32	1
Langtidsopphold						
2009	34 802	100	3	19	76	3
2010	34 469	100	2	18	79	1
2011	34 232	100	2	17	80	1
2012	34 012	100	2	18	80	1
2013	33 968	100	2	17	81	0
2014	33 843	100	2	16	82	0
2014						
0-49 år	550	100	3	24	66	7
50-66 år	1 528	100	2	13	84	2
67-79 år	5 977	100	1	12	86	1
80-89 år	14 334	100	1	15	83	0
90 år og eldre	11 454	100	2	20	78	0

Kilde: IPLOS.

Tabell B.6. Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter bistandsbehov. 2014 Antall og gjennomstrømming¹

	I løpet av året	Per 31.12	Gjennomstrømming ¹
Tidsbegrenset opphold i alt	64 641	6 678	9,7
Uoppgitt bistandsbehov	10 811	367	29,5
Omfattende bistandsbehov	28 169	2 227	12,6
Middels til stort bistandsbehov	23 026	3 034	7,6
Noe/ avgrenset bistandsbehov	2 635	1 050	2,5
Langtidsopphold i institusjon i alt	47 789	33 843	1,4
Uoppgitt bistandsbehov	735	158	4,7
Omfattende bistandsbehov	7 390	27 665	0,3
Middels til stort bistandsbehov	39 502	5 500	7,2
Noe/ avgrenset bistandsbehov	162	520	0,3
Avlastning i institusjon/ bolig i alt	7 755	2 552	3,0
Uoppgitt bistandsbehov	362	40	9,1
Omfattende bistandsbehov	2 365	1 686	1,4
Middels til stort bistandsbehov	4 931	711	6,9
Noe/ avgrenset bistandsbehov	97	115	0,8

¹Gjennomsømming er definert som antallet opphold i året delt på mottakere per 31. 12

Kilde: IPLOS

Tabell B.7. Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter alder. 2014. Antall og gjennomstrømming¹

	I løpet av året	Per 31.12	Gjennomstrømming ¹
Tidsbegrenset opphold - i alt			
I alt	64 641	6 678	9,7
0-17 år	36	3	12,0
18-49 år	1 215	163	7,5
50-66 år	5 518	651	8,5
67- 79 år	16 396	1 694	9,7
80 år og eldre	41 476	4 167	10,0
Langtidsopphold			
I alt	47 789	33 843	1,4
0-17 år	98	134	0,7
18-49 år	487	416	1,2
50-66 år	1 827	1 528	1,2
67- 79 år	7 773	5 977	1,3
80 år og eldre	37 604	25 788	1,5
Avlastning i institusjon/bolig			
I alt	7 755	2 552	3,0
0-17 år	1 873	1 357	1,4
18-49 år	1 069	586	1,8
50-66 år	384	85	4,5
67- 79 år	1 645	200	8,2
80 år og eldre	2 784	324	8,6

¹Gjennomstrømming er definert som antallet opphold i året delt på mottakere per 31. 12
Kilde: IPLOS

Tabell B.8. Mottakere av helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende per 31.12. Alder og husstand. 2009-2014

	I alt	Bor alene	Bor sammen med		Uoppgitt
			foreldre	andre	
2009	100	52	2	32	15
2010	100	54	4	31	12
2011	100	55	5	31	9
2012	100	54	5	31	9
2013	100	56	6	32	7
2014	100	56	6	32	6
2014					
0-49 år	100	38	22	31	9
50-66 år	100	58	1	34	7
67-79 år	100	55	0	38	7
80-89 år	100	65	0	30	5
90 år og eldre	100	76	0	21	3

Kilde: IPLOS.

Tabell B.9. Hjemmeboende tjenestemottakere med støttekontakt, dagsenter og/eller dagopphold per 31.12 etter alder. 2014

	Antall hjemmeboende mottakere	Støttekontakt	Dagsenter		Dagopphold
			Prosent		
2009	229 004	12	8		2
2010	229 093	13	8		2
2011	232 400	13	8		2
2012	234 990	13	9		2
2013	235 189	13	9		2
2014	235 806	13	9		2
2014					
Under 18 år	13 747	45	0		0
18-49 år	52 742	24	11		0
50-66 år	35 350	19	10		1
67-79 år	42 247	8	7		2
80-89 år	66 010	3	9		3
90 år og eldre	25 709	2	10		3

Kilde: IPLOS

Tabell B.10. Hjemmeboende mottakere per 31.12, tildelte timer per uke etter type tjeneste. 2010-2014

	Antall mottakere med oppgitt timer per 31.12 2014/uken	Timer per uke per mottaker ¹					Andel med timevedtak				
		Gjennomsnitt					Prosent				
		2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Praktisk bistand – daglige gjøremål	86 559	3,1	3,1	3,3	3,6	3,9	97	98	99	98	98
Praktisk bistand – opplæring – daglige gjøremål	19 116	24,2	23,5	23,5	24,0	25,3	91	93	94	95	94
Praktisk bistand – brukerstyrt – personlig assistanse	3 007	32,8	32,4	33,6	34,9	35,3	96	93	96	97	97
Dagsenter/dagtilbud	21 087	13,6	13,3	13,2	13,4	13,5	84	86	90	91	93
Helsetjenester i hjemmet	140 949	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	93	95	95	95	95
Avlastning – utenfor institusjon/bolig	8 020	18,3	17	16,7	16,8	18,1	89	91	92	93	93
Støttekontakt	30 961	3,8	3,7	3,6	3,6	3,6	95	96	97	98	98
Omsorgslønn	9 529	10,9	10,7	10,7	10,7	10,5	94	96	95	96	97
Avlastning i institusjon/bolig	2 552	99,4	70,9	74,5	75,2	66,8	52	53	50	50	59
Dagopphold i institusjon	3 622	11	11	11,2	10,9	11,1	84	87	86	88	89
Nattopphold i institusjon	24	3,4	19	34,8	22,3	38,7	69	65	24	22	33

¹ I nevneren er alle med oppgitt timetall.

Kilde: IPLOS.

Tabell B.11. Mottakere av hjemmesykepleie og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til hjemmesykepleie og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og bistandsbehov. 2009-2014

	Antall mottakere med oppgitt timer/uken	Gjennomsnittlig antall timer				
		Alle brukere	Noe/avgrenset bistandsbehov	Middels til stort bistandsbehov	Omfattende bistandsbehov	Uoppgitt bistandsbehov
2009	163 394	7,5	2	6,8	31,5	5,1
2010	165 374	7,7	2	6,5	32,3	4,7
2011	169 723	7,9	1,9	6,4	32,2	3,8
2012	172 065	8,1	1,9	6,4	33,3	3,1
2013	173 459	8,4	1,9	6,4	34,8	2,8
2014	173 341	8,7	1,9	6,5	35,5	2,6
2014						
Under 18 år	1 440	18,3	4,9	12	36,9	11
18-49 år	39 371	16,5	2,1	10,5	65,6	2,5
50-66 år	28 651	11,7	1,9	7,1	45,5	2,7
67-79 år	32 783	5,4	1,7	4,9	20,1	2,2
80-89 år	50 408	4,2	1,7	4,5	13,4	2
90 år og eldre	20 688	5,3	2	5,4	13,8	1,6

Kilde: IPLOS.

Tabell B.12. Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til mottaker. Bistandsbehov og tilgang privat hjelp. 2009-2014

	Antall mottakere	Gjennomsnittlig antall tildelte timer							
		I alt	Tilgang på privat hjelp				Mottar hjelp, ukjent omfang	Mottar ikke privat hjelp	Uoppgitt
			Inntil 3 timer/uke	3 inntil 9 timer/uke	9 inntil 15 timer/uke	15 timer/uke og mer			
2009	163 394	8	5	8	11	:	:	7	8
2010	165 374	8	7	6	8	13	6	9	8
2011	169 723	8	7	6	9	15	6	9	4
2012	173 459	8	8	7	11	20	6	10	3
2013	173 341	9	8	8	11	22	6	10	3
2014	173 341	9	8	8	11	22	6	10	3
2014									
Noe/avgrenset bistandsbehov	73 935	2	2	2	3	4	2	2	2
Middels til stort bistandsbehov	68 205	7	7	6	7	12	6	7	4
Omfattende bistandsbehov	25 864	36	32	23	25	41	22	44	20
Uoppgitt bistandsbehov	5 337	3	4	2	2	4	3	3	2

Kilde: IPLOS.

Figurregister

3.1. Eldre mottakere (67 år +) som andel av alle tjenestemottakere	12
3.2. Mottakere av ulike tjenester per 31.12.2014. Antall.....	14
3.3. Tjenestemottakere, alle aldersgrupper, etter bosituasjon per 31.12.2014	15
3.4. Tjenestemottakere 80 år og over etter bosituasjon per 31.12. 2014	16
3.5. Andel tjenestemottakere som har behov for bistand og andel som mottar bistand til å delta i forbindelse med arbeid/utdanning per 31.12. 2014	17
3.6. Andel tjenestemottakere som har behov for bistand og andel som mottar bistand til å delta i forbindelse med organisasjonsarbeid, fritid og kultur per 31.12. 2014	18
3.7. Utvikling i tjenester for tjenestebrukere som døde i løpet av 2014	22
3.8. Andel med ulike tiltak ved utgangen av året blant alle mottakere, og blant nye mottakere per 31.12.2014	22
3.9. Mottakere av re-/habilitering i/utenfor institusjon ved utgangen av og gjennom året ...	23
3.10. Andel mottaker av helse- og omsorgstjenester som får ubetalt hjelp per 31.12. Etter alder. 2014	24
4.1. Mottakere av institusjonstjenester per 31.12. Bistandsbehov. 2014	25
4.2. Mottaker av tidsbegrensede opphold og langtidsopphold i institusjon etter bistandsbehov. 2014. Gjennomstrømming	26
4.3. Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter alder. 2014. Gjennomstrømming	26
5.1. Mottakere av helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende per 31.12. Alder og husstand. 2014	27
6.1. Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2014	32

Tabellregister

3.1.	Tjenestemottakere gjennom året som andel av befolkningen, 2014. Prosent	11
3.2.	Ulike mottakere av helse- og omsorgstjenester gjennom året. Alder og kjønn. 2007-2014	12
3.3.	Tjenester som er gitt gjennom året etter tjenestetype og alder. 2009-2014	13
3.3b.	Ulike tjenestemottakere som har mottatt tjenester etter alder gjennom året i 2014....	13
3.4.	Mottakere av ulike tjenester per 31.12.2014.....	14
3.5.	Tjenestemottakerens bosituasjon etter bistandsbehov per 31.12. 2010 - 2014.....	15
3.6.	Tjenestemottakerens bosituasjon etter bistandsbehov og alder per 31.12. 2009-2014..	16
3.7.	Behov for bistand til å delta og for transport i forbindelse med arbeid/utdanning, organisasjonsarbeid, fritid og kultur. Tjenestemottakere i ulike aldersgrupper. Per 31.12. 2014	17
3.8.	Mottakere av ulike tjenester per 31.12. Alder og type tjeneste. 2009 – 2014	19
3.9.	Mottakere av helse- og omsorgstjenester per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2014 ..	19
3.10.	Mottakere av helsetjenester i hjemmet, praktisk bistand og institusjonstjenester per 31.12.2014. Bistandsbehov og type tjeneste. 2014.....	20
3.11.	Tilgang og avgang av tjenestemottakere. 2010-2014.....	21
3.12.	Mottakere av re-/habilitering utenfor institusjon. Bistandsbehov og alder. Per 31.12.2014	23
3.13.	Mottakere av re-/habilitering i institusjon. Bistandsbehov og alder. Per 31.12.2014...24	24
4.1.	Andel av institusjonsbeboere innskrevet på langtidsopphold per 31.12 som er vurdert siste 12 måneder av lege og tannhelsepersonell. 2009-2014	26
5.1.	Hjemmeboende tjenestemottakere som mottar trygghetsalarm, omsorgslønn, av- lastning eller rehabilitering utenfor institusjon per 31.12. Alder. 2009-2014 Prosent ...	28
5.2.	Hjemmeboende tjenestemottakere som mottar trygghetsalarm, omsorgslønn, av- lastning eller rehabilitering utenfor institusjon per 31.12. Bistandsbehov. 2014. Prosent .	28
5.3.	Hjemmeboende tjenestemottakere med støttekontakt, dagsenter og/eller dagopphold per 31.12 etter alder. 2014	29
5.4.	Hjemmeboende tjenestemottakere med BPA per 31.12. Alder. 2014	29
5.5.	Fordeling av tjenestemottakere per 31.12 etter tildelte timer 2014. Prosent	30
5.6.	Andel tjenestemottakere per 31.12 med 10 tildelte timer eller mer for de tjenester hvor timetallet skal registreres 2010-2014. Prosent	30
6.1.	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2009-2014	31
6.2.	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og husstand. 2009-2014	32
6.3.	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12., etter alder og timeressurser. 2009-2014. Prosent	33
6.4.	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til mottaker. Bistandsbehov og tilgang privat hjelp. 2009-2014	33
6.5.	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12 som har individuell plan. Bistandsbehov og alder. 2009-2014	34
6.6.	Mottakere av helsetjenester i hjemmet/praktisk bistand og langtids opphold i institusjon per 31.12 som er vurdert siste 12 måneder av lege og tannhelsepersonell. 2014. Prosent	35
B.1.	Mottakere av ulike tjenester ved utgangen av året, 2009-2014. Alder. 2014.....	39
B.2.	Tjenestemottakere som har mottatt tjenester i løpet av statistikkåret, og gjennomstrømming, etter tjenestetype. 2010- 2014	39
B.3.	Nye tjenestemottakere i løpet av statistikkåret etter tjenester de mottok per 31.12. 2014	40
B.4.	Ubetalt hjelp til brukere av pleie og omsorgstjenestene. 2009-2014	40
B.5.	Mottakere av institusjonstjenester per 31.12. Alder og bistandsbehov. 2009-2014.....	41
B.6.	Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter bistandsbehov. 2014 Antall og gjennomstrømming ¹	41
B.7.	Mottakere av tidsbegrenset opphold og langtidsopphold i institusjon i løpet av året og per 31.12 etter alder. 2014. Antall og gjennomstrømming ¹	42
B.8.	Mottakere av helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende per 31.12. Alder og husstand. 2009-2014.....	42
B.9.	Hjemmeboende tjenestemottakere med støttekontakt, dagsenter og/eller dagopphold per 31.12 etter alder. 2014	42
B.10.	Hjemmeboende mottakere per 31.12, tildelte timer per uke etter type tjeneste. 2010-2014	43
B.11.	Mottakere av hjemmesykepleie og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnittlig antall timer i uken til hjemmesykepleie og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til bruker. Alder og bistandsbehov. 2009-2014.....	43
B.12.	Mottakere av helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand per 31.12. Gjennomsnitt- lig antall timer i uken til helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand i henhold til vedtak, direkte tid til mottaker. Bistandsbehov og tilgang privat hjelp. 2009-2014.....	43

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9224-8 (trykt)
ISBN 978-82-537-9225-5 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

ISBN 978-82-537-9224-8

9 788253 792248

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway